Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych

dla

Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Rok 1869. Wydano i rozesłano dnia 13. Grudnia 1869. **XVII. Część.**

Nr. 35.

Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 5. Października 1869. r. l. 34.428.

W myśl wysokiego reskryptu c. k. Ministerstwa Obrony krajowej i Bezpieczeństwa publicznego z dnia 4. Lipca r. b. l. 3.591/II., podaje się do powszechnej wiadomości wyciąg z przepisów instrukcyi do ustawy wojskowej z d. 5. Grudnia 1868. r. (Dzien. ust. Państwa nr. 151.) z tą uwagą, że dokładna znajomość tych w streszczeniu podanych przepisów potrzebną jest zwierzchnościom gminnym, prowadzącym księgi metrykalne, tudzież powołanym do służby wojskowej i członkom ich rodzin.

Wstęp.

§. 1.

Treść instrukcyi.

Instrukcya obejmuje przepisy dla przeprowadzenia ustawy z d. 5. Grudnia 1868. r., zapomocą których reguluje się dla zastąpionych w Radzie Państwa Królestw i krajów sposób dopełnienia powinności wojskowej, a mianowicie warunki, pod jakiemi następuje powoływanie obowiązanych do służby wojskowej, do dopełnienia tej powinności, tudzież przejście do rezerwy i landwery, lub też uwolnienie od stosunku wojskowego.

Część II.

Pobór wojskowy zwyczajny.

§. 10.

Czynności przygotowawcze do zwyczajnego poboru wojskowego.

Czynności przygotowawcze do przeprowadzenia zwyczajnego poboru wojskowego obejmują środki, tak do wykazania mających się stawić w następnym roku obowiązanych do służby wojskowej, jakoteż w ogóle przed rozpoczęciem zwyczajnego poboru wojskowego możliwe i do przeprowadzenia tegoż potrzebne.

Takiemi środkami są, mianowicie:

a) spisywanie poborowych;

b) przedsiębranie losowania i układanie list poborczych (część. IV.);

c) podział kontyngensu (Część V.); nakoniec

d) przygotowania do rozpoczęcia czynności komisyj poborczych, jakoteż do ułożenia planów podróży i czynności dla nich (Część VII.).

§. 11.

Spisywanie poborowych I. klassy wieku przez prowadzących księgi metrykalne.

1. Osoby ustanowione z urzędu do prowadzenia ksiąg metrykalnych układają podług gmin miejscowych wyciągi z rejestrów chrztu i urodzin, obejmujące wszystkich młodzieńców wstępujących w wiek obowiązany do poboru wojskowego, nie pomijając przytem żadnego imienia, podług wzoru I.

2. Do tych wyciągów mają być wpisywane podług daty urodzenia wszystkie w gminie urodzone, a nawet zmarłe już osoby płci męzkiej, które w roku kalendarzowym, po ułożeniu tych wyciągów następującym, ukończą (§. 3.), a względnie byłyby ukończyły 20sty rok wieku.

3. Zaszłe po dzień oddania wyciągu metrykalnego wypadki śmierci osób tamże wymienionych mają być, o ile to stać się może, na podstawie spisu umarłych, prowadzonego przez utrzymujących księgi metrykalne, wciągnięte do przeznaczonej na to rubryki tego wyciągu.

4. Te wyciągi z rejestrów mają być do końca listopada każdego roku oddane przynależnym naczelnikom gmin.

§. 12.

Przynależność do dopełnienia obowiązku stawienia się i do poboru wojskowego.

1. Każdy poborowy ma stawić się w powiecie, do którego jako swojski jest przynależnym, i tam musi dopełnić tego obowiązku.

2. Dzień rozpoczęcia terminu do zgłaszania się rozstrzyga także o przynależności ku dopełnieniu obowiązku stawienia się do poboru wojskowego w ten sposób, że nowa przynależność, uzyskana po 1. grudnia roku poprzedzającego pobór wojskowy, ma być uwzględniona dopiero przy następującem po tym poborze wojskowym zwyczajnem uzupełnieniu armii.

3. W razie wątpliwej przynależności rozstrzyga pobyt poborowego w dniu oznaczonym pod 2.

§. 13.

Wzywanie w celu zgłaszania się do spisu.

1. Naczelnicy gmin, którym poruczone jest spisywanie poborowych, mają co roku, w czasie odpowiednym przed rozpoczęciem terminu do zgłaszania się, wzywać publicznym plakatem lub innym, w miejscu używanym sposobem, spisać się mających obowiązanych do stawienia się, pod zagrożeniem prawnie dozwolonej kary do dopełnienia postanowień zawartych w §. 14. tej instrukcyi.

2. Na obowiązek do zgłaszania się, równie jak w ogóle na powinności wypływające z ustawy wojskowej, nie ma żadnego wpływu ani brak wiadomości o tem lub innych tego rodzaju wezwaniach, ani też nieznajomość obowiązków, wypływających z ustawy wojskowej.

3. Zgłoszenie się poborowych do spisu ma być, jeźli takowe nastąpiło ustnie, wciągnięte natychmiast w obecności zgłaszającego się do dotyczącej listy (§§. 15., 16.).

§. 14.

Zgłaszanie się poborowych do spisu.

1. Każdy poborowy z klass wieku, które powinny stawić się przy najbliższym zwyczajnym poborze wojskowym, ma zgłosić się ustnie lub pisemnie do spisu u naczelnika gminy swego miejsca pobytu, chociażby nawet to miejsce pobytu nie było oraz jego miejscem przynależności.

To zgłoszenie się ma nastąpić w miesiącu Grudniu roku poprzedzającego zwyczajny pobór wojskowy.

2. Jeźli to zgłoszenie się nie nastąpi u naczelnika gminy miejsca przynależności, należy załączyć kartę legitymacyjną lub dokument podróży.

3. Jeźli poborowi tymczasowo są nieobecni w miejscu swej przynależności lub zwykłej siedziby, i w skutek tego, lub dla słabości nie mogą zgłosić się sami ustnie lub pisemnie, natenczas mogą ich w tem zastąpić ich rodzice, opiekunowie lub inni umocowani.

4. Znajdujących się w areszcie karnym, śledczym lub poprawczym poborowych wykażą przełożeni dotyczących zakładów więziennych naczelnikowi gminy w miejscu pobytu, z podaniem dat potrzebnych do spisania.

5. Należący do poborczej klassy wieku i żyjący w kółku familijnem krewni poborowych, zostających w czynnej służbie wojskowych, jakoteż służących przy administracyi stałej armii, lub przy marynarce wojennej są obowiązani, równie jak wszyscy inni poborowi, zgłaszać się ustnie lub pismiennie u naczelnika gminy w miejscu pobytu. Co do meldowania wstępujących w wiek poborczy wychowańców wojskowych zakładów naukowych, przez komendantów dotyczących zakładów, obowiązują postanowienia zawarte pod 4.

§. 15.

Spisywanie poborowych z wszystkich trzech klass wieku.

1. Spisywanie poborowych jest obowiązkiem naczelników gmin, i obejmuje tak przynależnych do dotyczącego związku gminnego, jakoteż nieprzynależnych tamże, a przebywających w gminie poborowych ze wszystkich trzech klass wieku.

2. Naczelnicy gmin są za dokładne i porządne spisanie o tyle odpowiedzialni, iż w razie wytkniętych bezowocnie niedokładności, może być za orzeczeniem politycznego Rządu krajowego dokonanem spisanie przez władze powiatowe na koszta gminy.

3. Naczelnicy gmin mają zaraz po odebraniu wyciągów z rejestrów chrztu (urodzenia) zasięgać wiadomości o pobycie wymienionych tamże osób i wybadać, czy nieobecne już w gminie pomarły, za pozwoleniem wywendrowały z kraju, lub gdzieindziej przynależność otrzymały. Wynik tych badań ma być w wyciągu z rejestru chrztu (urodzenia §. 11.) uwidoczniony.

4. Na podstawie tych wyciągów rejestrowych, osobistego zgłoszenia się poborowych, tudzież przedsiębranych przez naczelników gmin, poszukiwań względem przynależnych zresztą do gminy lub nieprzynależnych, a przebywających w gminie poborowych, będą układane oddzielne listy, mianowicie:

a) przynależnych do gminy poborowych, pedług wzoru II., i

b) nieprzynależnych do gminy, jednak przebywających w niej poborowych, ze wszystkich trzech klass wieku, podług wzoru III.

5. Do listy przynależnych do gminy poborowych mają być wciągani nie tylko ci, którzy

a) urodzili się w gminie, i mają w niej swoją siedzibę, lecz

b) także ci, którzy urodzili się w gminie, lecz nie są w niej obecni, chociaż nie utracili przynależności do gminy, niemniej

c) ci, którzy osiedli w gminie jako obcy, i obecnie już do niej należą.

6. Co do tych poborowych z drugiej i trzeciej klassy wieku, dostatecznem będzie sprostowanie listy, ułożonej przy poprzednim zwyczajnym poborze wojskowym.

7. W spisie przynależnych poborowych nie może być żaden z nich pominiętym; nawet jeźli służy w stałej armii, przy marynarce wojennej lub landwerze, albo też został już uwolnionym od stosunku z niemi; także wszyscy przy dawniejszych zwyczajnych poborach wojskowych uwolnieni i w jakikolwiek inny sposób sklassyfikowani, tudzież wszyscy do stanu zapasowej rezerwy, przydzieleni z klass wieku poborowych, mają być do tych list wpisani; natomiast nie potrzeba umieszczać w spisie ani tych poborowych, którzy w rejestrach chrztu (urodzenia) bądź przez prowadzących księgi metrykalne, bądź przez naczelników gmin oznaczeni zostali jako zmarli, ani też takich, którzy za pozwoleniem wywendrowali z kraju, lub stali się przynależnymi do innej gminy.

8. Wszelkie okoliczności, mające wagę pod względem powoływania poborowych do dopełnienia ich powinności, jak np. jeźli poborowy znajduje się w areszcie śledczym lub karnym, albo w śledztwie karnem, chociaż na wolnej stopie, albo jeźli jest nieobecnym w swojej gminie, mają być w liście wyraźnie i zwięźle podane.

§. 16.

Spisywanie obcych poborowych.

1. Spisywanie przebywających w gminie a nie przynależnych tamże poborowych wszystkich trzech klass wieku odbywa się podług zawartych w §. 15. zasadniczych postanowień, na podstawie zgłaszania się poborowych, tudzież badań przedsiębranych z urzędu przez naczelników gmin.

2. Jeźli poborowy nie posiada ważnej karty legitymacyjnej, potrzeba zanotować tę okoliczność w dotyczącej rubryce spisu. Jeżeli tu chodzi o takiego poborowego, którego klassa wieku była już pociąganą do poboru, natenczas jest obowiązkiem naczelnika gminy, podać w rubryce „Uwaga“, w jaki sposób dotyczący poborowy podług podania swego odpowiedział obowiązkowi stawienia się.

3. Obcy poborowi mają być przy sposobności zgłaszania się ich pouczani o postanowieniach §. 18., i w razie, jeźliby zażądali odstawienia w powiecie pobytu, a nie zdołali sami wyjednać sobie tego, potrzeba im ułatwić to pośrednictwem z urzędu.

4. Zresztą potrzeba obcych poborowych, którzy zażądali odstawienia w powiecie pobytu, zobowiązać, ażeby w razie, gdyby zmuszeni byli zmienić to miejsce, oznajmili miejsce swej nowej siedziby.

§. 17.

Wnoszenie podań o doczesne uwolnienie (reklamacyj) i o przyznanie uwolnienia od służby prezencyjnej (osobistej).

1. Potrzebujący wsparcia krewni lub ich pełnomocnicy, którzy starają się o doczesne uwolnienie poborowych, tudzież poborowi, jeźli chcą otrzymać uwolnienie od służby prezencyjnej, są obowiązani wykazać potrzebne do uzasadnienia takiego względu stosunki w czasie układania list gminnych, albo najpóźniej przy samym poborze zwyczajnym, lecz w tym razie już pod zagrożeniem zastosowania postanowienia następnego.

2. Jeźli wniesiona dopiero przy poborze reklamacya zostanie odrzuconą dla niedostateczności przytoczonych dowodów, to może wykazane niewątpliwie i dokładnie po asenterowaniu dotyczącego poborowego uprawnienie do doczesnego uwolnienia być przyznanem tylko pod warunkiem istniejącym co do uwolnienia wojskowych, z powodu nieprawnego wcielenia (§. 159.), przyczem jednakże na wypadek, gdyby przez nieprawne odstawienie urosły jakie koszta dla wspólnego budżetu wojennego, a względnie dla dotacyi Ministerstwa Obrony krajowej, ma winny zapłacić wynagrodzenie w ryczałtowej kwocie dwudziestu złotych reńskich waluty austryackiej.

Jeźli zaś chodzi o żądanie uwolnienia od służby prezencyjnej, może ono być dodatkowo uwzględnionem wtedy tylko, jeźli szczególne okoliczności usprawiedliwiają zwłokę.

3. To postanowienie ma być zastosowanem także wtedy, jeźli strona omieszkała uzupełnić wniesioną przy spisywaniu reklamacyę, a względnie prośbę o uwolnienie od służby prezencyjnej, dowodami, które jej władza powiatowa wskazała jako potrzebne.

4. Dla uniknienia podobnych zwłok powinni naczelnicy gmin przy wydawaniu przepisanych §. 13. cedzw przypominać w ogóle, ażeby wnoszono wczas dokumenta potrzebne do uzasadnienia wszelkich próśb o przyznanie prawnie dopuszczalnych uwzględnień, wszystkie zaś wniesione dokumenta mają oni załączać do spisów, i uwidocznić to z podaniem ich liczby.

§. 18.

Prośby obcych poborowych o stawienie ich przed komissyą poborczą w powiecie pobytu.

1. Chociaż podług §. 12. powinien każdy poborowy dopełnić obowiązku stawienia się w powiecie poborczym swej przynależności, i podług §. 52. obowiązany jest stawić się tamże do zwyczajnego poboru wojskowego, można przecież

a) w innym powiecie osiadłym lub stale umieszczonym, albo

b) z powodu stosunków służby, roboty lub jakiegokolwiek zarobkowania stale nieobecnym poborowym, jeżeli podług potwierdzenia naczelnika gminy koniecznie są potrzebni do pełnienia służby, prowadzenia gospodarstwa lub rzemiosła, alboteż jeźli wiarogodnie da się udowodnić, że stosunki takich poborowych nie dozwalają im opędzić z własnej kieszeni kosztów podróży do powiatu ich przynależności, a nakoniec

c) stale i publicznie do szkół uczęszczającej młodzieży dozwolić, ażeby odstawieni zostali w powiecie swojego pobytu.

2. Jeźli poborowi, którzy z powodu udowodnionej konieczności otrzymali pozwolenie do podróży za granicę, przekraczające czas rozpoczęcia poboru wojskowego, pragną uczynić zadość swemu obowiązkowi stawienia się w powiecie bliższym swego pobytu jak powiat swej przynależności, to może im to być dozwolonem tylko pod warunkami oznaczonemi pod 1.

3. Prawo udzielania takich pozwoleń, po zbadaniu wniesionych dowodów i rozważeniu, jak dalece zasługują na uwzględnienie, przysłuża domowej władzy powiatowej poborowego.

4. Wyżwspomnione dowody mają obcy poborowi doręczyć przy zgłoszeniu się do spisu naczelnikowi gminy, ten zaś powinien załączyć je do dotyczącej listy, i załączenie to uwidocznić w rubryce „Uwagi“.

§. 19.

Zamknięcie gminnej listy poborowych.

1. Gminny spis poborowych ma być zamkniętym z ostatnim dniem grudnia, i naczelnicy gmin mają odnośne listy, po ich sprawdzeniu a w razie potrzeby uzupełnieniu i poprawieniu, przedłożyć najdalej do 10. Stycznia roku następnego przynależnej władzy powiatowej.

2. Tak do sporządzonych w dwóch exemplarzach list przynależnych do gminy, jakoteż do listy obcych poborowych, mają być dołączone reklamacye,

niemniej dowody uzasadniające uprawnienie do uwolnienia od służby prezencyjnej, lub o odstawienie w powiecie pobytu; do list zaś przynależnych do gminy poborowych mają być oprócz tego załączone także wyciągi metrykalne.

§. 20.

Sprawdzanie i uzupełnianie list gminnych przez władze powiatowe.

1. Władza powiatowa jest obowiązana:

a) z nadesłanych list obcych poborowych układać podług powiatów poborczych osobne wyciągi, i takowe wraz z należącemi do tego załącznikami odsyłać niezwłocznie dotyczącym władzom powiatowym;

b) listy zaś przynależnych do gminy poborowych, przez porównanie z wyciągami z rejestrów chrztu (urodzenia) z listami konskrypcyjnemi, a co do tych, którzy wstąpili dobrowolnie do stałej armii (marynarki wojennej), także z odnośnym zapiskiem, nakoniec w drugiej i trzeciej klassy wieku z listami zwykłego i dodatkowego odstawienia do poprzednich zwyczajnych poborów wojskowych — sprawdzać, znalezione w nich niedokładności poprawiać, i

c) tych, którzy przy poprzednich poborach wojskowych do stałej armii, marynarki wojennej lub landwery wcieleni, albo w tym celu zanotowani zostali, jakoteż tych poborowych, należących już do drugiej i trzeciej klassy wieku, których do wykreślenia z listy poborczej sklassyfikowano, — oznaczać w pomienionych listach.

To oznaczenie ma zawierać rok poboru wojskowego, uchwałę bez podania ułomności, względnie zaś rok poboru wojskowego, przy którym dotyczący poborowy nie był obecnym, a na koniec wzmiankę, czy jest on zanotowanym do dodatkowego odstawienia do stałej armii (marynarki wojennej), lub też do landwery.

2. Jeżeli z innych powiatów nadejdą listy przebywających tamże, we własnym powiecie swojskich poborowych, uskutecznia władza powiatowa podług tego sprostowanie i uzupełnienie list, załatwia wniesione podania o pozwolenie odstawienia w powiecie pobytu natychmiast podług postanowień §. 18., i zapisuje udzielone lub odmówione w tym względzie pozwolenie w 17stej rubryce listy.

3. Należy też zwracać uwagę na to, że uwolnieni do końca roku kalendarzowego i w poczet rezerwy zapasowej wstępujący poborowi dodatkowego odstawienia, mają być przy najbliższym zwyczajnym poborze wojskowym, jeżli wstępują do drugiej lub trzeciej klassy wieku, znowu do poboru powoływani, i że przeto musi nastąpić stosowne ich oznaczenie.

§. 21.

Ogłaszanie list w gminach.

Władza powiatowa ma następnie jeden exemplarz sprostowanej listy ogłosić w dotyczącej gminie z tym dodatkiem, że każdy, kto chce

a) donieść o jakiem pominięciu lub niedokładnem zapisaniu, albo też

b) wnieść zarzut przeciw reklamacyi poborowego lub przeciw jego podaniu o uwolnienie od służby prezencyjnej, ma prawo wnieść takowe do władzy powiatowej w czasie oznaczyć się mającym, z uwzględnieniem środków komunikacyjnych, i wykazać ich uzasadnienie.

2. Tym, którzy wnieśli reklamacye lub prośby o uwolnienie od służby prezencyjnej, należy oznajmić, jakie jeszcze brakujące dowody mają być wniesione. Jeźli rozstrzygnięcie reklamacyi zawisło od komissyjnego lekarskiego badania krewnych reklamowanego, potrzeba zwrócić uwagę tychże na to, że mają się osobiście przedstawić komissyi poborczej.

3. Należy starać się o to, ażeby każdy interesowany, któremu zależy na obronie praw i dopełnieniu obowiązków swoich, otrzymał, a przynajmniej mógł otrzymać wiadomość o treści listy.

W tym celu należy użyć w każdej gminie potrzebnego i najodpowiedniejszego środka obwieszczenia.

Jeźli wystawia się listy w urzędzie gminnym, to publikacya powinna trwać przynajmniej przez ośm dni, z góry w gminie obwieścić się mających.

Rozdział IV.

O losowaniu i o postępowaniu przy takowem.

§. 23.

Cel losowania, utrata prawa losowania, dodatkowe losowanie.

1. Celem losowania jest oznaczenie kolei, podług której poborowi w swojej klassie wieku mają być wcielani do stałej armii (marynark. wojennej), przydzielani do rezerwy zapasowej, lub wcielani do landwery.

2. W losowaniu biorą udział wszyscy poborowi tej klassy wieku, która po raz pierwszy powołaną jest do poboru.

3. Wyciągnięty przytem los jest ważnym dla poborowego na cały czas, dopokąd trwa jego obowiązek stawienia się do poboru, zatem także w wyższych klassach wieku.

4. Poborowi wychowańcy wojskowych zakładów naukowych nie losują.

5. Odstawiani z urzędu (§§. 104.—106.) poborowi tracą prawo losowania, a względnie prawo, jakie im nadaje wyciągnięty pierwej numer losu.

6. Poborowi, którzy po poborze wojskowym, przy którym losowali, zmieniają swoją przynależność (§.12.), zajmują w powiecie swej nowej przynależności w drugiej, a względnie w trzeciej klassie wieku miejsce kolejne podług losu swego dawnego powiatu i odpowiednio §. 27., 1. przed równą liczbą losu w powiecie nowej przynależności, jeżeli właściciel tegoż losu ma być jeszcze zamieszczony w liście poborczej.

7. Jeżli poborowi, którzy z jakiejkolwiekbądź przyczyny nie brali udziału w losowaniu swojej klassy wieku, stają dodatkowo, lub też w wyższych klassach wieku do poboru, nie podpadając jednak odstawieniu z urzędu, natenczas przypuszcza się ich do losowania dodatkowego.

§. 24.

Lista do losowania.

1. Zaraz po ogłoszeniu list w gminach układają władze powiatowe podług wzoru IV. listy do losowania. Za podstawę do tego służą listy gminne przynależnych do powiatu poborowych.

2. Lista do losowania ma obejmować wszystkich uprawnionych do losowania poborowych 1. klassy wieku jednego i tego samego powiatu poborczego, zestawionych w porządku alfabetycznym podług nazwisk familijnych, bez względu na to, czy są oni w domu obecni, lub nieobecni, czy prosili o doczesne uwolnienie, lub nie. Przy jednakowych nazwiskach familijnych rozstrzyga w taki sam sposób imię chrzestne lub domowe, a jeżli i te są jednakowe, dzień urodzenia.

§. 25.

Oznaczenie terminu losowania.

1. Losowanie ma być w każdym powiecie poborczym przedsiębrane przed poborem, jednak nie wcześniej, jak potrzeba do zupełnego sporządzenia listy poborczej aż do dnia poboru.

2. Dzień losowania ma być obwieszczony przez władzę powiatową w gminach najmniej na ośm dni naprzód, publicznym plakatem, lub w inny w miejscu używany sposób, i należy pozostawić do woli poborowym, kiedy osobiście stawić się zechcą.

§. 26.

Postępowanie przy losowaniu.

1. Starosta powiatowy (burmistrz) lub jego zastępca kieruje aktem losowania w obecności naczelników gmin, lub ich zastępców.

2. Do losowania ma każdy wolny przystęp, rodzicom jednak lub opiekunom powołanych do losowania należy się pierwszeństwo, jeżli w miejscu zebrania nie mogą pomieścić się wszyscy, którzy przybędą.

3. W celu losowania spisują się wszystkie litery alfabetu na karteczkach z jednakowego papieru i jednakowej wielkości, i zwinięte wkładają się do stojącego wolno na stole, nieprzezroczystego naczynia.

Najstarszy naczelnik gminy wyciąga jedną kartkę, i od zapisanej na niej litery mają być wywoływane nazwiska do losowania porządkiem alfabetycznym aż do *Z*, a potem zacząwszy od *A* aż do wyciągniętej pierwszej litery.

Ta pierwsza wyciągnięta litera ma być zapisana w rubrycc uwag listy.

4. Następnie zapisują się na tylu kartkach losowych z jednakowego papieru i jednakowej wielkości, ilu uprawnionych do losowania z pierwszej klassy wieku jest wykazanych, numera bieżące, zacząwszy od 1., potem zwija się te kartki i wkłada po jednej do naczynia na stole. Po każdej dziesiątce wrzuconych kartek trzeba naczynie dla zmieszania ich poruszyć.

Kartki mogą być wsadzane do całkiem równych drewnianych kapsli (gałek), albo też można zamiast kartek używać małych półkulek, na których płaskiej stronie napisany jest numer.

5. Każdy wywołany wyciąga jednę kartkę losową, której numer oznacza jego kolej poborczą; jeżliby nie chciał sam ciągnąć, lub nie był obecnym, ciągnie jego zastępca lub kto inny, kogo kierownik losowania do tego przeznaczy.

Każdy, co kartkę wyciągnął, ma jej numer głośno odczytać, lub dać go przez wybraną od siebie osobę odczytać, i wręczyć go potem kierownikowi losowania, który zarządzi wpisanie numeru do listy poborczej.

§. 27.

Postępowanie przy dodatkowem losowaniu.

1. Przy dodatkowem losowaniu ma dotyczący poborowy wyciągnąć jeden los zpomiędzy tylu losów, ile było numerów przy powszechnem losowaniu jego klassy wieku. Ten wyciągnięty los ma być umieszczony z ułamkiem przed numerem równej wysokości, wyciągniętym przy powszechnem losowaniu.

2. Dodatkowe losowania ma władza powiatowa przedsiębrać natychmiast, nie czekając najbliższego zwyczajnego poboru wojskowego, i do każdego z nich wezwać dwóch zastępców gminy w siedzibie urzędowej.

VI. Rozdział.

Uwolnienie doczesne od powinności stawienia się, i uwolnienie od służby prezencyjnej (stałe urlopowanie).

§. 37.

Doczesne uwolnienie od powinności stawiania się. Kompetencya do rozstrzygania.

1. Doczesne uwolnienie od powinności wojskowej jest możliwe tak w czasie pokoju jak i wojny, i udziela go na uzasadnioną podług §. 39. reklamacyę stron interesowanych (§. 17.) komissya pobocza tego powiatu, w którym dotyczący ma stawić się jako przynależny, i to na podstawie szczegółowego zbadania w każdym pojedynczym razie.

2. Ważność uzyskanego doczesnego uwolnienia ogranicza się na ten zwyczajny pobór wojskowy, na który zostało udzielone; przy późniejszym więc poborze, jeżeli dotyczący poborowy znajduje się jeszcze w obowiązanej do poboru klassie wieku, może być przyznanem nanowo doczesne uwolnienie tylko na ponowną reklamacyę i po złożeniu dowodów, że istnieje prawne jej uzasadnienie.

3. Jeżli chodzi o rozstrzygnienie, czy osoba, na rzecz której wniesioną została prośba o uwolnienie poborowego, jest jeszcze zdolną do zarobkowania orzeka w tej mierze również komissya pobocza.

4. Poborowi, którzy z urzędu wcieleni być mają do stałej armii i marynarki wojennej (§§. 104. — 106.), nie mają prawa żądać doczesnego uwolnienia.

§. 38.

Zasady do ocenienia żądania o doczesne uwolnienie.

1. Niezdatność do zarobkowania ojca lub dziada, niemniej także sama niezdatność 18letniego lub starszego brata osoby reklamowanej, musi, — jeśli prośba o uwolnienie ma być w tym względzie uzasadnioną, — wykluczać zupełnie i stale uzdolnienie tychże do ich własnej lub w ogóle jakiejkolwiek gałęzi zarobkowania, zapomocą którego byliby w stanie zapewnić sobie i reszcie członków swojej familii odpowiednie utrzymanie.

Niezdatność do zarobkowania może być przeto uważana za istniejącą tylko przy niepodobnych do wyleczenia ułomnościach umysłowych lub fizycznych, żadną miarą zaś przy dających się wyleczyć, lub chwilowo tylko powracających słabościach.

Wady moralne nie mogą być uwzględniane.

Również nie uzasadnia inwalidztwo wojskowe niezdolności do zarobkowania w powyższem znaczeniu.

2. Zdatność do zarobkowania męzkich krewnych reklamowanego, którzy nie liczą jeszcze 18stu lat wieku i przeto podług §. 17. *b*) ustawy wojskowej nie mają być brani na uwagę, nie potrzebuje być komissyjnie lekarsko sprawdzaną.

3. Z niezdatności do zarobkowania dotyczących członków famili nie można jednak wyprowadzać prawa do uwolnienia, jeżeli posiadłość lub zarobkowość familii jest tego znaczenia i rodzaju, że nawet bez reklamowanego wystarcza na utrzymanie familii, jeżeli n. p. dom można wynająć, posiadłość gruntową lub rzemiosło zapomocą najętych sił roboczych utrzymywać, lub takowe wypuścić w dzierżawę, nie przynosząc przez taki obrót rzeczy żadnego uszczerbku utrzymaniu familii.

4. Jeźli osoba, na rzecz której wniesioną została reklamacya, jest wprawdzie zdolną jeszcze do prowadzenia lub nadzorowania rzemiosła, gospodarstwa wiejskiego i t. d., ale nie zdoła już osobiście przyłożyć ręki lub zarobkowaniem ubocznem siebie i członków swojej familii utrzymać, natenczas można niezdolność do zarobkowania uważać za istniejącą, jeźliby zmiana w prowadzeniu rzemiosła lub gospodarstwa wiejskiego i t. d. przez wydzierżawienie, wynajęcie lub przyjęcie najemnych sił roboczych i t. p. wykluczała możliwość dostarczenia odpowiednego utrzymania.

5. Wiek owdowiałej matki lub babki i osieroconego rodzeństwa żeńskiego, jakoteż fizyczne usposobienie tychże, nie może być uwzględniony, zasługuje wszakże na uwzględnienie okoliczność, czy takie reklamantki nie mogą dla utrzymania swego obejść się bez pomocy reklamowanego, nie narażając przezto swej exystencyi na szwank.

6. Zupełna niezamożność familii nie jest potrzebną do uzyskania uwolnienia.

7. Jako służący w linii lub rezerwie brat reklamowanego (§. 17. *a*) ustawy wojskowej) nie ma być uważanym ten, który nad ogólny termin przepisanej ustawą służby w linii i w rezerwie służy dobrowolnie dalej w stałej armii lub w marynarce wojennej, albo też należy do stanu stałej armii lub marynarki wojennej, nie będąc obowiązanym do przepisanego ustawą ogólnego

terminu służby 12sto-, a względnie 10cioletniej; tudzież ten, który służy przy landwerze, czy to czynnie czy nieczynnie, a nakoniec taki popisowy, który należy do stanu lub ewidencyi rezerwy zapasowej.

Natomiast obowiązuje wyżwspomnione postanowienie ustawy wojskowej bez różnicy, czy brat służy jako oficer, kapelan lub w jakimkolwiek innym charakterze, albo jako ochotnik, według kolei wylosowanej lub z urzędu stawiony podlega obowiązkowi służenia w linii lub w rezerwie, a nakoniec czy znajduje się w służbie czynnej, czy nie.

8. Jeżliby żądano doczesnego uwolnienia poborowego z powodu, że jest jedyną podporą potrzebujących wsparcia swoich rodziców lub krewnych, ponieważ inny obowiązany do ich wspierania uchyla się od tego obowiązku, albo też tylko od sposobności dopełnienia jego przesiedleniem się w inne miejsce, wychodźtwem, założeniem własnego gospodarstwa, lub w jakikolwiek inny sposób, natenczas domaganie się tego poborowego o doczesne uwolnienie nie może być uważane jako uzasadnione.

9. Doczesne uwolnienie nie zawisło od spólności siedziby reklamowanego z potrzebującymi jego wsparcia członkami familii, ale w każdym razie przypuściwszy inne warunki, należy od tego, czy reklamowany jest rzeczywiście takiem dla nich wsparciem w odpowiedniej mierze.

10. Jeżli z odstawionych równocześnie dwóch synów, a względnie braci, reklamują jednego potrzebujący wsparcia krewni jego, natenczas nie można o jego uwolnieniu orzekać wprzód, nim zostanie udowodnionem czy drugi do stawienia się obowiązany syn, a względnie brat zostanie wcielonym do stałej armii (marynarki wojennej), lub że jest niezdatnym do zarobkowania.

11. Nie mogą być uwolnionymi pasierby ze względu na ojczyma lub macochę, z którymi są tylko spowinowaceni; bracia przyrodni ze względu na rodzeństwo, nie mające z nimi spólnego ojca lub matki, tudzież synowie przybrani (adoptowani) i wychowańcy.

12. Tytuł uwolnienia jest ważnym tylko wobec połączonego urodzeniem, a względnie dokonaną już legitymacyą ślubnego pokrewieństwa; nieślubne dzieci lub bracia, jakoteż bracia z nieprawego łoża, nie mogą być uwolnieni, wyjąwszy w razie pod 13. oznaczonym.

13. Synom nieprawego łoża może być przyznanem prawo do doczesnego uwolnienia tylko wobec potrzebującej wsparcia matki, bynajmniej zaś ze względu na innych członków ich familii, chociażby nawet byli oni niezdatnymi do zarobkowania, lub potrzebowali wsparcia, przypuściwszy, iż dadzą się udowodnić wszelkie inne potrzebne warunki doczesnego uwolnienia z tytułu utrzymania owdowiałej matki.

Należy zatem w takich wypadkach, oprócz potrzeby, pomocy dla matki, brać zawsze na uwagę i to, czy nie ma innych zdolnych do zarobkowania ślubnych lub nieślubnych jej synów.

14. Jeżli reklamacya tyczy się takiego poborowego, któryby miał prawo żądać także uwolnienia od służby prezencyjnej, nie można z tego jedynie powodu odrzucać reklamacyi.

15. Jeżliby żądano doczesnego uwolnienia poborowego na korzyść matki, która powtórnie poszła za mąż, lub w oznaczonym pod 13. wypadku reklamacyjnym zawarła tymczasem związek małżeński, to w takim razie nawet przy wypełnieniu wszystkich innych warunków nie może być prośba o uwolnienie uważana za uzasadnioną, skoro nie da się udowodnić, że małżonek obowiązany do utrzymania matki jest niezdatnym do zarobkowania.

16. Ożenienie poborowego nie może być powodem do uwzględnienia. Również nie można z żadnych okoliczności, spowodowanych ożenieniem poborowego, wyprowadzać powodów do reklamacyi na jego korzyść.

§. 39.

*Udowodnienie *) prawa do uwolnienia doczesnego.*

1. Szczegóły o stanie familii mają być podług wzoru VIII. zestawione.

Jeżli prowadzący księgi metrykalne, który dostarcza wiadomości o stanie familii, nie może podać dnia urodzenia lub śmierci którego z członków rodziny, ponieważ n. p. ten lub ów członek rodziny w innej parafi urodził się lub umarł, natenczas podania takie, jeżli podług §. 17. ustawy wojskowej i podług postanowień §. 38. tej instrukcyi są rozstrzygającemi, muszą być udowodnione osobnemi metrykami urodzenia lub śmierci, wystawionemi przez upoważnione do tego osoby. Prowadzącym metryki nie wolno wszakże robić takich adnotacyj, któreby miały na celu wpływać bezpośrednio na orzeczenie komissyi odstawniczej.

2. Niezbędność reklamowanego do utrzymania potrzebującej wsparcia familii musi być udowodniona świadectwem, wydanem przez naczelnika gminy i przynajmniej dwóch członków gminy, którzy mają synów powołanych do tego samego zwyczajnego poboru wojskowego, ale nie domagających się także o uwolnienie ich doczesne, lub też o uwolnienie od służby prezencyjnej.

To świadectwo ma zawierać:

a) wymienienie reklamowanego i tych członków familii, na rzecz których wniesione jest żądanie uwolnienia;

---

*) Reklamacyom, jakoteż prośbom o uwolnienie od służby prezencyjnej z powodów prawnych przysłuża wraz z załącznikami, wolność od opłaty należytości.
Także rekursy przeciw orzeczeniom na takie podania są wolne od opłaty należytości.

b) potwierdzenie stanu nieruchomej posiadłości familii, a w danym razie każdego jej członka, z podaniem miejsca i gminy, domu lub domów, tudzież gruntów z ich objętością podług gatunku summarycznie;

c) podanie źródła utrzymania, zarobkowości lub zatrudnienia, z którego familia, a w danym razie każdy pojedynczy jej członek, a mianowicie także reklamowany zyskuje środki utrzymania, i w jakiej mierze, tudzież czy stosunki reklamowanego są tego rodzaju, iż może dać familii dostateczne utrzymanie;

d) wykaz ciążących na nieruchomej posiadłości, na przedsiębiorstwie przemysłowem i t. d. podatków rządowych wszelkiego rodzaju, bez dodatków krajowych i gminnych, w ogólnej ich summie i poszczególnie, nakoniec

e) złożone po dokładnem zbadaniu i sumiennem ocenieniu stosunków podług własnego przekonania oświadczenie, czy od reklamowanego zawisło istotnie utrzymanie wymienionych członków familii, i czy dotychczas dopełniał on rzeczywiście i w jakiej mierze tego obowiązku.

3. Jeźli takie świadectwo nie jest opatrzone przepisanem pod 2. potwierdzeniem, ponieważ n. p. nie ma właśnie w gminie dwóch takich członków gminy, lub ponieważ ci nie umieją czytać i pisać, natenczas nie ma ono żadnej wagi.

W takich wypadkach, lub w razie bezzasadnego wzbraniania się takich czytać i pisać umiejących członków gminy, albo nakoniec, jeżliby władza powiatowa miała w ogóle powód powątpiewać o dokładności przedłożonego świadectwa, natenczas powinna ona przekonać się sama o stanie rzeczy, i rezultat dotyczących badań, zgodnie z §. 22., 2., przy przedłożeniu aktów śledczych podać do wiadomości komissyi poborczej.

4. Naczelnik gminy potwierdza swoim podpisem na tych świadectwach zupełną dokładność ich treści i prawdziwość podpisów obudwu członków gminy; nadto ma on załączyć wyraźne potwierdzenie, że rzeczeni członkowie gminy mają powołanych do zbliżającego się zwyczajnego poboru wojskowego synów, i w której klassie wieku.

§. 40.

Uwolnienie od służby prezencyjnej. Kompetencya do rozstrzygania.

1. Uwolnienia od służby prezencyjnej udziela w czasie pokoju — a tylko co do kandydatów do stanu duchownego także w czasie wojny — przynależna komissya poborcza (§. 12.) na prośbę poborowego (§. 17.), przy dopełnieniu postanowionych w §§. 25., 27. i 29. ustawy wojskowej, a w następnych paragrafach objaśnionych warunków.

2. Prawo do uwolnienia od służby prezencyjnej może być przyznane wtedy tylko, jeżli poborowy w dniu zwyczajnego poboru wojskowego w swoim przynależnym powiecie znajduje się już w takim stosunku, z którego wypływa rzeczone prawo; jest ono też tylko tak długo ważnem, dopokąd dotyczący w stałej armii, w marynarce wojennej lub przy landwerze służący poborowy pozostaje w stosunku uzasadniającym uwzględnienie.

§. 41.

Warunki, pod jakiemi kandydaci do stanu duchownego kościoła katolickiego, tudzież obrządku grecko-katolickiego i grecko-oryentalnego mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnej.

1. Pod kandydatami do stanu duchownego kościoła katolickiego należy rozumieć takich, którzy

a) od przełożonego dyecezyi przyjęci zostali do jego seminaryum duchownego, albo

b) wstąpili do zatwierdzonego przez kościół zakonu;

w obudwu wypadkach, jeżli słuchają teologii, albo

c) uczęszczają na wykłady teologiczne do publicznego zakładu naukowego jako externiści, tudzież

d) tych kandydatów do stanu duchownego obrządku grecko-katolickiego i grecko-oryentalnego wyznania, którzy ukończyli już swoje studya teologiczne, ale nie otrzymali jeszcze święceń.

2. Dowód prawa do uwolnienia od służby prezencyjnej stanowi: dla oznaczonych pod *c)* pisemne zapewnienie przełożonego dyecezyi, że po ukończeniu studyów przyjmie ich w poczet duchowieństwa swojej dyecezyi, tudzież potwierdzenie, że z odpowiednią pilnością i postępem przykładają się do nauk teologicznych, i że co do ich zachowania się nie zaszło nic niekorzystnego; dla oznaczonych pod *d)* świadectwo przełożonego dyecezyi, że są jeszcze klerykami dyecezyi tejże, a nakoniec dla oznaczonych pod *a)* i *b)* pisemne potwierdzenie przełożonego seminaryum lub klasztoru, że kandydat wypełnia jeden i który z tych warunków.

3. Ci kandydaci stanu duchownego obrządku grecko-katolickiego i grecko-oryentalnego wyznania, którzy w ciągu trzech lat po ukończeniu studyów teologicznych jeszcze nie otrzymali lub nie przyjęli starownictwa dusz, albo którzy po upływie wyżoznaczonego trzyletniego terminu nie otrzymali przynajmniej jednego z wyższych święceń kościelnych, nie mają prawa żądać uwolnienia od służby prezencyjnej.

§. 42.

Warunki, pod jakiemi kandydaci do stanu duchownego wyznania augsburgskiego, helweckiego i unitarskiego mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnej.

Takim kandydatom ma być przyznane prawo do uwolnienia od służby prezencyjnej, którzy

a) wykażą się potwierdzonem przez swego superintendenta świadectwem dyrektora teologicznego zakładu naukowego, że z odpowiednią pilnością i postępem przykładają się do nauk teologicznych, i że co do ich zachowania się nie zaszło nic niekorzystnego, lub

b) udowodnią świadectwem swego superintendenta, że studya teologiczne podług obowiązujących dla tej superintendentury przepisów najwięcej przed trzema laty ukończyli, jeszcze do grona kandydatów stanu duchownego należą, i ze swojej strony wszystkiego dopełnili, czego podług istniejących przepisów wymaga się od nich, by mogli otrzymać posadę duszstarownika.

§. 43.

Warunki, pod jakiemi kandydaci rabinatu mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnej.

Kandydaci do rabinatu mają prawo żądać uwolnienia od służby prezencyjnej:

a) jak długo zostają w uznanej od Rządu jako zakład publiczny szkole rabinów, jeźli świadectwem, kontrasygnowanem przez obecnego examinom reprezentanta rządowego, wykażą swoje nienaganne postępowanie i dobry postęp w naukach, tudzież

b) po ukończeniu nauk w tej szkole, jeźli co do uzdolnienia swego do uzyskania posady rabina wykażą się świadectwem jakiego rabina, a co do nienaganności swego postępowania, jakoteż co do tej okoliczności, że należą jeszcze do grona kandydatów rabinatu, świadectwem władzy powiatowej miejsca swego pobytu.

§. 44.

Warunki, pod jakiemi kandydaci do stanu nauczycielskiego i nauczyciele szkół ludowych mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnej.

1. Kandydaci do stanu nauczycielskiego dla szkół ludowych mają dla udowodnienia takiego uprawnienia przedłożyć wydane przez dotyczącego dy-

rektora szkoły świadectwo swojego uzdolnienia na nauczyciela szkół ludowych i pełnienia obowiązków pomocnika szkolnego.

2. Nauczyciele szkół (wyżsi nauczyciele i niżsi nauczyciele) mają prawo żądać uwolnienia od służby prezencyjnej, jeżli zajmują systemizowaną stale posadę nauczycielską, chociażby tylko prowizorycznie, i jeżli ich mianowanie nastąpiło z ramienia władzy szkolnej. Tylko potwierdzenie władzy szkolnej może być w tym względzie przyjęte jako dowód.

§. 45.

Warunki, pod jakiemi właściciele gospodarstwa wiejskiego mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnej.

1. Warunki uwolnienia właścicieli gospodarstwa wiejskiego od służby prezencyjnej są następujące:

a) że posiadłość gruntowa należy do kategoryi gospodarstw wiejskich;

b) że dochód z gruntów gospodarstwa wiejskiego wystarcza na samoistne utrzymanie familii, złożonej z pięciu osób, nie przekraczając poczwórnej kwoty takiego dochodu;

c) że poborowy jest właścicielem tej posiadłości gruntowej;

d) że otrzymał ją w drodze spadku (po rodzicach, dziadach, krewnych ubocznych lub obcych), i

e) że ma w niej zwyczajną siedzibę swoją i gospodaruje na niej sam, t. j. z użyciem sił osobistych.

2. Warunek pod *a*) ma być udowodniony wyciągami z ksiąg gruntowych, katastrów podatkowych i innych ksiąg, dających w tej mierze autentyczne wyjaśnienie.

3. Co do warunków *b*) i *e*) potrzebne jest pismienne potwierdzenie naczelnika gminy i dwóch członków gminy, którzy obadwaj mają synów powołanych do tego samego poboru wojskowego, ale nie żądających dla nich ani uwolnienia doczesnego, ani też uwolnienia od służby prezencyjnej.

To potwierdzenie ma zawierać:

a) wymienienie gospodarstwa wiejskiego z podaniem miejsca i gminy, domu, gruntu, rodzaju i objętości tegoż, tak poszczególnie jak i w ogólności;

b) wyszczególnienie ciężących na tem podatków wszelkiego rodzaju podług §. 39., 2. *d*);

c) oświadczenie, czy dochód z gruntów gospodarstwa wiejskiego wystarcza na samoistne utrzymanie familii, złożonej z pięciu osób, nie przekraczając poczwórnej kwoty takiego dochodu, nakoniec

d) czy poborowy jest właścicielem tego gospodarstwa wiejskiego, ma w niej swoją zwyczajną siedzibę i sam prowadzi gospodarstwo.

Zresztą obowiązują co do tych potwierdzeń także postanowienia §. 39., 3. i 4. tej instrukcyi.

4. Warunek pod 1. *c)* ma być udowodniony wyciągiem z księgi gruntowej, a gdzie nie istnieją księgi gruntowe, wraz z warunkiem pod 1. *d)* dokumentem przyznania własności, a gdzie i ten nie został przedtem wydany, książką podatkową i potwierdzeniem władzy zajmującej się pertraktacyą.

5. Cecha gospodarstwa gruntowego, czy jest tabularnem, miejskiem lub rustykalnem, nie wyklucza zastosowania uwzględnienia, zawartego w §. 27. ustawy wojskowej.

6. Jeźli się okaże przy badaniu stosunków, że dochód z gospodarstwa wiejskiego nie wystarcza sam przez się, lecz tylko w połączeniu z innym dochodem, n. p. z domu lub przemysłowości, z zarobku dziennego, furmanki i t. d. na utrzymanie familii, złożonej z pięciu osób, natenczas warunek pod 1. *b)* nie może być uważanym za dopełniony.

7. Oznaczona pod 1. *d)* cecha posiadłości gruntowej jako odziedziczonej odnosi się jedynie do żądającego uwolnienia od służby prezencyjnej ostatniego posiadacza; nie potrzeba zatem, ażeby posiadłość gruntowa już od dawna w zstępnej linii była odziedziczaną.

8. Można jednak także objętemu przez odstąpienie gospodarstwu wiejskiemu przyznać dla uzyskania wyżwspomnionego uwzględnienia cechę odziedziczonego, jeśli poprzedni posiadacz (posiadaczka), po którym dotyczący poborowy objął gospodarstwo wiejskie, umarł tymczasem, i rzeczone gospodarstwo wiejskie byłoby mimo to podług prawa dziedzictwa dostało się teraźniejszemu właścicielowi.

9. Także w takich razach, gdy przy badaniu stosunków okaże się, że poborowy po zmarłym ojcu lub matce odziedziczył tylko jedną połową gospodarstwa wiejskiego, drugą zaś połowę tego gospodarstwa otrzymał od tego z obojga rodziców, które pozostało przy życiu, natenczas można tego rodzaju nabytek dla obejmującego spadkobiercy stawić na równi z nabytkiem z tytułu prawa dziedzictwa.

10. Jeźli skutkiem dobrowolnej ugody powołanych prawnie spadkobierców zostanie gospodarstwo wiejskie, za spłaceniem reszty interesów, przyznane jednemu z powołanych prawnie spadkobierców, to rezultat takiej ugody ma być w wynikłości swojej uważany tak samo, jak prawne dziedzictwo.

11. Jeźli testator jeszcze za życia podzielił swoje gospodarstwo wiejskie na dwa lub więcej gospodarstw gruntowych, lub jeźli ten podział dopiero przez spadkobierców uskutecznionym zostanie, czy to w skutek ostatniego rozporządzenia testatora, lub bez takowego w skutek obopólnego dobrowolnego

porozumienia się spadkobierców, to w takim razie może każdy z nich domagać się uwolnienia od służby prezencyjnej tylko wtedy, jeźli — przypuściwszy dopełnienie wszystkich innych warunków — dotycząca odziedziczona część gospodarstwa wiejskiego jest zaopatrzona w porządne budynki mieszkalne i w potrzebne zabudowania gospodarskie.

Rozdział VII.

O przeprowadzeniu czynności odstawniczych (rekrutacyjnych).

§. 47.

Czas poboru.

Czas zwyczajnego poboru wojskowego trwa co roku od 1. Kwietnia do końca Maja.

§. 48.

Ogłaszanie dni poboru.

Jak tylko władze powiatowe otrzymują plany podróży i czynności komissyi poborczych, oznajmiają je niezwłocznie, o ile dotyczy to powiatu poborczego cywilnym członkom komissyi poborczej, a oraz naczelnikom gmin.

2. Jeźli do ukończenia czynności odstawniczych w powiecie poborczym wyznaczonych jest kilka dni, przedsiębierze władza powiatowa, z odpowiednem uwzględnieniem zasadniczych postanowień, podział poborowych, którzy mają być odstawieni każdego z wyznaczonych dni do asenterunku, podług kolei, w jakiej następują do poboru, i uwiadamia o tem równocześnie naczelników gmin.

3. Zaraz po otrzymaniu odnośnych rozporządzeń zarządzają naczelnicy gmin zawezwanie poborowych w sposób używany w miejscu, zarazem należy wezwać do osobistego stawienia się przed komissyą poborczą w ogóle tych męzkich krewnych reklamowanego, o których niezdatności do zarobkowania mają orzekać komissye poborcze.

§. 52.

Stawianie poborowych i mających prawo do uwzględnięnia męzkich krewnych reklamowanego przed komissyą poborczą.

1. Stawianie poborowych jest rzeczą naczelnika gminy, który podług ustawy odpowiada za tożsamość osoby tychże, tudzież przedstawianych męzkich krewnych reklamowanego.

2. Każdy poborowy ma stawić się do zwyczajnego poboru wojskowego w swoim przynależnym powiecie poborczym w oznaczonym na to dniu i miejscu.

Wyjętymi są:

a) wychowańcy wojskowych zakładów naukowych;

b) chorzy, jeźli niemożność ich stawienia się stwierdzona zostanie świadectwem lekarskiem, lub przez naczelnika gminy, na podstawie powziętego własnego przekonania;

c) ci, którzy znajdują się w areszcie śledczym, karnym lub poprawczym, i tacy, którzy znajdują się w śledztwie (wstępnem) karnem, chociaż są na wolnej stopie, i

d) nieobecni za pozwoleniem kompetentnej władzy.

3. Poborowy, który nie uczyni zadość wezwaniu do stawienia się przed komissyą poborczą bez usprawiedliwiającego powodu, którychy starosta powiatowy (burmistrz) uznał za dostateczny, może być użyciem prawnych środków przymusowych zniewolonym do stawienia się, i podpada oprócz tego wedle okoliczności postępowania podług §. 105.

4. Ci męzcy krewni poborowego, którzy w skutek reklamacyi mają być uwzględnieni, a od których lekarskiego zbadania zawisło ocenienie ich zdatności do zarobkowania, są obowiązani stawić się osobiście przed komissyą poborczą. W razie niestawienia się takich osób ma być reklamacya odrzuconą.

Uwolnionymi od osobistego stawienia się przed komissyą poborczą są tylko:

a) ci, którzy ukończyli siedmdziesiąty rok wieku, jeźli ze strony naczelnika gminy zostanie potwierdzoną ich niezdatność do zarobkowania jako powszechnie wiadoma;

b) ci krewni, których jawna niezdatność do zarobkowania przedsiębranem dokładnie badaniem urzędowem niewątpliwie udowodnioną zostanie.

Rozdział VIII.

Dodatkowe odstawianie powołanych do służby wojskowej.

§. 76.

Pociąganie tych, którzy się uchylili od zwyczajnego poboru wojskowego, do odstawienia dodatkowego.

1. Szczególnym obowiązkiem władz powiatowych jest, starać się o to, a oraz komend okręgów rekrutacyjnych armii (marynarki), tudzież oficerów

ewidencyjnej landwery wpływać na to, ażeby ci, którzy uchylili się od zwyczajnego poboru wojskowego, bez względu, czy przypadają do kontyngensu rekrutów lub rezerwy zapasowej, czy też do landwery, byli ile możności jak najprędzej pociągnięci do odstawienia dodatkowego.

2. Potrzebne w tej mierze poszukiwania miejsca pobytu nieobecnego mają przedewszystkiem przedsiębrać naczelnicy gmin, nad których nieprzerwaną czynnością w tym kierunku mają czuwać władze powiatowe.

3. Skoro jednak rezultaty tych poszukiwań wymagają dla wykrycia nieobecnego prowadzenia pertraktacyj w drodze korespondencyi, mają władze powiatowe takowe podjąć i prowadzić dalej z wszelką oględnością i sprężystością.

4. Jeźli w ciągu tych pertraktacyj nie nadarzy się żaden dalszy punkt oparcia do przedsiębrania dalszych poszukiwań, natenczas można takowe przerwać za poprzedniem porozumieniem się z komendą rekrutacyjnego okręgu armii.

5. To jednak nie znosi ani obowiązku naczelnika gminy do dalszego czuwania dla wykrycia takich nieobecnych, ani też powinności władzy powiatowej do podjęcia nanowo poszukiwań, jeźli się powód do tego nastręczy.

6. Jeźli w skutek tych poszukiwań uchylający się od poboru wykrytym zostanie w innym powiecie, potrzeba względem odstawienia jego porozumieć się z władzą powiatową miejsca pobytu, i postąpić podług §. 80., z uwzględnieniem jednak postanowień §. 105.

7. Gdziekolwiek w ogóle ujętym zostanie poborowy, o którym okaże się z przedsięwziętych poszukiwań, lub o którym można zasadnie wnioskować, że nie uczynił zadość swojej powinności wojskowej, ma władza powiatowa miejsca pobytu od władzy przynależnej poborowego zasięgnąć potrzebnych wiadomości i stosownie do nich postąpić.

8. Każdemu naczelnikowi gminy ma władza powiatowa zaraz po ukończeniu czynności odstawniczych w powiecie doręczyć wykaz tych poborowych gminy, którzy wczas nie stawili się.

9. Jeźli poborowy, który się nie stawił, pojawi się w gminie, wyzdrowieje, albo wykrytym zostanie jego pobyt lub zgon w obcem miejscu, albo też jeźli znajdujący się w areszcie śledczym, karnym lub poprawczym poborowy wyjdzie z aresztu, a względnie zawieszonem zostanie karne postępowanie przeciw poborowemu, zostającemu na wolnej stopie, należy donieść o tem natychmiast władzy powiatowej, która, nie wyczekując najbliższego zwyczajnego po-

boru wojskowego, zarządza dodatkowe odstawienie, a względnie wykreślenie dotyczącego poborowego.

10. Odnośne wykazy mają być po załatwieniu wszystkich zanotowanych wypadków zwrócone władzy powiatowej, ale oprócz tego należy je przechowywać, i ile razy nastąpi zmiana w osobie naczelnika gminy, powinien oddawać je ustępujący naczelnik gminy swojemu następcy.

§. 81.

Postępowanie w wypadkach reklamacyjnych przy odstawieniu dodatkowem

1. Reklamacye przy odstawieniach dodatkowych mają być wyjątkowo załatwiane wtedy tylko, jeźli zaniedbanie wniesienia ich w swoim czasie zostanie usprawiedliwionem, lub jeźli stosunki, uzasadniające prawo do uwolnienia, nastały dopiero po ukończeniu zwyczajnego poboru wojskowego w powiecie przynależności.

2. Jeźli jednak reklamowany podpada odstawieniu z urzędu, ma być reklamacya odrzuconą (§. 37. 4.).

§. 82.

Postępowanie przy rozstrzyganiu wniesionych przy dodatkowem odstawieniu próśb o uwolnienie od służby prezencyjnej.

1. Jeźli poborowy, który uprasza o uwolnienie od służby prezencyjnej, nie stawi się do regularnego poboru wojskowego, i nie będąc podług §. 52. uwolnionym od osobistego stawienia się, to prośba jego ma być odrzuconą.

2. Prośby odstawianych dodatkowo o uwolnienie od służby prezencyjnej może stała komissya pobercza wtedy tylko uwzględnić, jeźli zostanie udowodnionem, że prawo do tego istniało już w czasie zwyczajnego poboru wojskowego w przynależnym powiecie, do któregoto poboru ma być dotyczący dodatkowo odstawionym (§. 40.), albo też że nastąpiło bez winy poborowego, jeźli stosunki, z których wypływa to prawo zaszły dopiero po wyżwspomnionym czasie.

3. Zatem prawo do uwolnienia od służby prezencyjnej, któreby nastało dopiero po zwyczajnym poborze wojskowym, może być przyznane tylko w takim razie, jeźli się zasadza na postanowieniach §. 45.

Część III.

O postanowieniach kar i kontroli.

§. 102.

Ograniczenie podróży poborowych za granicę.

1. Pozwolenie do podróży za granicę nad termin rozpoczęcia zwykłego poboru wojskowego może być udzielone poborowemu, który jest w pierwszej klassie wieku, lub wstępuje w nią w ciągu podróży, tylko w razie udowodnienia naglącej konieczności.

2. Poborowym drugiej i trzeciej klassy wieku, na których nie cięży zarzut zaniedbania powinności wojskowej przy poprzednich zwyczajnych poborach, może być dozwoloną podróż za granicę na dwa lata.

3. Podróże poborowych, których komissya pobercza postanowiła wykreślić z listy poborczej, lub nie przyjąć w trzeciej klassie wieku, albo którzy w trzeciej klassie wieku docześnie uwolnieni zostali, nie podlegają żadnemu ograniczeniu.

§. 103.

Ograniczenie małżeństwa w wieku obowiązanym do poboru.

1. Pod uznanymi na zawsze za niezdatnych do służby wojskowej poborowymi (§. 44. ustawy wojskowej) mają być rozumieni ci, których komissya poborcza postanowiła wykreślić z listy poborczej.

2. Także ci, względem których w trzeciej klassie wieku zapadła uchwała nieprzyjęcia, nie potrzebują do zawarcia małżeństwa z przyczyny swej powinności wojskowej przyzwolenia władzy.

3. Uchwała nadkomissyi rozpoznawczej (§. 85.), lub potwierdzone orzeczenie komissyi superarbitralnej (§. 160.), orzekająca uwolnienie, ma być, jeźli dotyczący poborowy nie przekroczył jeszcze trzeciej klassy wieku, pod względem powinności wojskowej uważana tak samo, jak uchwała komissyi poborczej co do nieprzyjęcia.

4. Do udzielania wyjątkowego pozwolenia na małżeństwo poborowym w takich razach, jeźli zachodzą zasługujące na szczególne uwzględnienie okoliczności, upoważnioną jest, na mocy §. 44. ustawy wojskowej, odpowiednia polityczna władza krajowa (Namiestnictwo).

§. 104.

Odstawianie z urzędu tych, którzy zawarli małżeństwo bez pozwolenia.

1. Podług postanowień poprzedniego paragrafu i §. 45. ustawy wojskowej podlegają przeto poborowi, którzy przed wystąpieniem z trzeciej klassy wieku ożenią się, odstawieniu z urzędu, wyjąwszy chyba, że co do chcącego zawrzeć związek małżeński

a) zapadła ze strony komissyi poborczej uchwała względem wykreślenia go z listy poborczej, lub

b) w trzeciej klassie wieku względem nieprzyjęcia go, albo jeźli chcący się żenić,

c) w trzeciej klassie wieku został doczeŝnie uwolniony od powinności wojskowej, lub wreszcie

d) otrzymał wyjątkowe pozwolenie na małżeństwo.

2. Odstawienie z urzędu z tego powodu może nastąpić natychmiast, skoro dotyczący wstąpi w wiek obowiązany do poboru wojskowego.

§. 105.

Odstawianie z urzędu zbiegów przed poborem.

Przy rozpoznawaniu wypadku, w którym ma być zastosowanym §. 46. ustawy wojskowej, nie potrzeba zważać na to, czy obowiązany stawić się do zwyczajnego poboru wojskowego w przynależnym powiecie (§. 52.), nie przybył w zamiarze uchylenia się nazawsze od powinności wojskowej, lecz powód do odstawienia z urzędu należy już wtedy uważać za istniejący, jeźli uchylający się nie zdoła już w ogóle usprawiedliwić dostatecznie swojej nieobecności.

Wyroki kontumacyalne (zaoczne) miejsca nie mają.

Część IV.

O ochotnikach.

§. 113.

O dobrowolnem wstąpieniu do wojska w ogóle.

1. Każdy krajowiec, który odpowiada wymaganiom prawnym, może podług własnego wyboru jako ochotnik wstąpić na oznaczony §. 4. ustawy wojskowej czas służby w linii, rezerwie i landwerze, a względnie tylko na czas

służby w linii i rezerwie samej do któregokolwiek z oddziałów lub zakładów stałej armii, lub marynarki wojennej, uprawnionych do przyjmowania ochotników.

2. Jako krajowiec ma być w tym względzie uważanym każdy, kto jest przynależnym do jednego z obudwu Państw Monarchii.

Wybór oddziału lub zakładu nie zawisł bynajmniej od przynależności ochotnika, tj. ochotnik przynależny do jednego Państwa, może wstąpić także do oddziału lub zakładu, który uzupełnia się wyłącznie z obrębu drugiego Państwa Monarchii. *)

§. 114.

Dowody potrzebne dla ochotnika.

Kto chce wstąpić dobrowolnie do stałej armii (marynarki wojennej) ma przedłożyć w tym celu wydany przez przynależną władzę powiatową podług wzoru XXIXgo certyfikat wstąpienia, a oraz jeźli jest małoletnim, legalizowane pismienne przyzwolenie ojca lub opiekuna, jeźli zaś służył już w stałej armii, marynarce wojennej lub landwerze, także dokument uwolnienia.

Jeźli ochotnik zostanie asenterowanym, będą te dowody przechowywane w aktach dotyczącego oddziału lub zakładu.

§. 115.

Zglaszanie się ochotników u upoważnionego do przyjmowania oddziału lub zakładu.

1. Pragnący wstąpić ochotnik powinien, przy złożeniu potrzebnych podług poprzedniego paragrafu dowodów, zgłosić się wprost u wybranego, do przyjmowania ochotników upoważnionego oddziału lub zakładu.

2. Do przyjmowania ochotników są upoważnione:
pułki piechoty liniowej,
noszący najwyższe Imię pułk strzelców tyrolskich,
bataliony strzelców polowych,
pułki konnicy,
pułki artyleryi,
bataliony artyleryi fortecznej,
pułki inżynieryi,
pułk pionierów,
odział sanitarny i
marynarka wojenna.

*) To postanowienie nie rozciąga się na dobrowolne wstąpienie do landwery, które należy w ogóle do zakresu władz landwerskich.

W czasie wojny mogą być do ruchomych oddziałów i zakładów tylko ci ochotnicy przyjmowani, którzy posiadają takie przygotowawcze wykształcenie wojskowe, iż mogą być niezwłocznie użyci w polu.

Orzekać o przyjęciu mają prawo komendy pułkowe i rezerwowe, tudzież komendy samoistnych batalionów, a nakoniec marynarka wojenna.

3. Wymienione pod 2. komendy nie są upoważnione do przyjmowania ochotników, jeźli potrzebne podług §. 114. dowody nie są w zupełności złożone, albo jeźli w czasie zgłoszenia się ochotnika nie ma ubytku w przepisanym stanie prezencyjnym, a ochotnik pragnie być natychmiast do niego przyjętym.

4. Takim ochotnikom, którzy służyli już w stałej armii (marynarce wojennej) lub w landwerze może być zgodnie z postanowioną w §. 154. zasadą odmówionem przyjęcie, jeźli zasięgnięte dokumenta moralności nie świadczą w sposób zadawalniający o przebytym czasie ich służby wojskowej.

5. Jeźli ochotnik nie zostanie przyjętym dlatego, iż uznano go niezdatnym albo do właściwej służby wojskowej w ogóle, albo też dla obranego oddziału lub zakładu, nie potrzeba mu wydawać na to pismiennego poświadczenia.

6. Assenterowanie ochotników uskutecznia bez pośrednictwa władzy politycznej dotyczący oddział lub zakład, trzymając się przytem postanowień, obowiązujących co do lekarskiego badania i oceniania fizycznej i umysłowej zdatności do właściwej służby wojskowej.

§. 117.

Wcielanie kadetów do stałej armii i do marynarki wojennej.

1. Do przyjmowania wstępujących bezpośrednio ze stanu cywilnego do stałej armii krajowców jako kadetów są upoważnione:

pułki piechoty liniowej,
noszący najwyższe Imię pułk strzelców tyrolskich,
bataliony strzelców polowych,
oddział sanitarny,
pułki konnicy,
artylerya polowa i forteczna,
pułki inżynieryi,
pułk pionierów,
korpus pociągów wojskowych i
pułk piechoty okrętowej.

4. O przypuszczenie do examinu kadeckiego może ubiegać się każdy dobrze wychowany i wykształcony krajowiec, który odpowiada warunkom dobrowolnego wstąpienia do stałej armii (marynarki wojennej), i może się wykazać nieposzlakowanem dotąd prowadzeniem się.

3. Aspiranci na kadetów mają po zasięgnięciu i przy wykazaniu przyzwolenia komendanta oddziału, do którego pragną być wcieleni, prosić o przypuszczenie do examinu u którejkolwiek dywizyjnej komendy wojskowej podług upodobania. Tylko ci, którzy starają się o przyjęcie do oddziałów artyleryi, inżynieryi lub pionierów, tudzież do korpusu pociągów wojskowych, muszą po zasięgnięciu przyzwolenia dotyczących komendantów wojskowych i z przedłożeniem tegoż, wnieść prośbę o dozwolenie przyjęcia do państwowego Ministerstwa Wojny, które zastrzegło sobie postanowienie co do przedsiębrania examinu.

4. Do podania o przyjęcie mają być nadto załączone:

a) certyfikat wstąpienia (§. 114.);

b) wydane od politycznej lub policyjnej władzy w miejscu pobytu aspiranta świadectwo jego nieposzlakowanej przeszłości;

c) świadectwa szkolne, i

d) jeżli aspirant jest małoletnim, legalizowane pismienne przyzwolenie ojca lub opiekuna.

Rozdział XVI.

O ochotnikach jednorocznych.

§. 120.

W ogólności.

1. Celem instytucyi jednorocznych ochotników jest, przysposabiać z najwykształceńszych warstw tych poborowych, którzy nie obierają sobie stanu wojskowego jako powołanie na całe życie, szybko zdatnych oficerów i podoficerów rezerwowych, lekarzów i urzędników rezerwowych dla pokrycia zwyżkowej potrzeby w czasie wojny, oszczędzając jednak przytem ile możności interesa polityczno-ekonomiczne.

2. Uwzględnienia co do jednorocznej służby ochotniczej ma prawo żądać każdy krajowiec (§. 113., 2., ustęp 1.), który odpowiada warunkom przedwstępnym, postawionym ustawą wojskową i w niniejszej instrukcyi.

3. Służba ochotnicza nastręcza, oprócz korzyści przeniesienia do rezerwy po odbyciu jednorocznej czynnej służby, także możność do wyboru służby, oddziały wojska, załogi i roku do odbycia służby prezencyjnej.

4. Tę odbywać można albo własnym kosztem, przyczem dotyczący ochotnicy muszą w ciągu swojej służby własnym kosztem ubierać się, uzbrajać i zaopatrywać, a przy konnicy także sprawić sobie konia i żywić go, albo też bywają te koszta pod pewnemi warunkami pokrywane ze wspólnego budżetu wojennego.

§. 121.

Wybór służby, oddziału wojska, załogi i czasu służby prezencyjnej.

1. Aspirantom do jednorocznej służby ochotniczej, bez różnicy, czy na koszt własny, czy też spólnego budżetu wojennego, wolno podług własnego wyboru i uzdolnienia uczynić zadość swej służbie prezencyjnej, albo

a) w stanie zbrojnym, albo też w charakterze

b) lekarza,

c) praktykanta weterynarskiego,

d) farmaceuty.

2. W tym celu mają prawo wybierać aspiranci: pod *a)* oddział wojska, pod *b)* szpital garnizonowy, albo też oddziałowy, pod *c)* pułk konnicy lub artyleryi, albo szwadron pociągów polowych, a pod *d)* wojskowy zakład apteczny.

3. Przyznane jednorocznym ochotnikom w celu dalszych nauk uwzględnienie co do wyboru załogi i czasu służby prezencyjnej, rozciąga się także na aspirantów, nie oddających się naukom, i ma być proszącym o to przyznawane od tej samej władzy wojskowej, która udziela pozwolenia na dobrowolne wstąpienie (§. 132.).

§. 122.

Wnoszenie podań o przyjęcie.

1. Podania o przyjęcie *) aspirantów, którzy pragną odbyć służbę w stanie zbrojnym, mają być wnoszone do komendy wybranego i do przyjmowania jednorocznych ochotników uprawnionego korpusu wojska (§. 132.), podania zaś aspirantów do służby w stanie zbrojnym przy korpusie pociągów wojskowych — do państwowego Ministerstwa Wojny.

2, Kandydaci do zawodu lekarskiego, weterynarze i farmaceuci, którzy chcą uczynić zadość swej służbie w charakterach oznaczonych w §. 121. pod *b)*, *c)* i *d)*, mają przedkładać swoje prośby o przyjęcie, wyjąwszy w razie pod 3. oznaczonym, tej jeneralnej lub wojskowej Komendzie, w której okręgu służbowym przebywa aspirant.

*) Te podania o przyjęcie i ich załączniki są wolne od opłaty należytości.

3. Jeżli jednak kandydaci do zawodu lekarskiego i farmaceuci starają się o przyjęcie do służby na koszt wspólnego budżetu wojennego, natenczas mają przedłożyć prośby swoje państwowemu Ministerstwu Wojny.

4. Prośby o przyjęcie, wniesione po rozpoczęciu czasu służby prezencyjnej (§. 137.), nie mogą być uwzględnione w razie zamierzonego równoczesnego rozpoczęcia służby.

§. 123.

Dowody uzdolnienia do jednorocznej służby ochotniczej.

1. Do prośb o przyjęcie mają być załączone następujące dowody:

a) dowód wieku, potrzebnego podług §. 16. ustawy wojskowej dla wstąpienia do stałej armii (marynarki wojennej);

b) legalizowane pismienne przyzwolenie ojca lub opiekuna aspiranta na dobrowolne wstąpienie;

c) dowód, że na aspirancie nie cięży zarzut zaniedbania powinności wojskowej;

d) dowód moralnego, i

e) naukowego uzdolnienia.

2. Dowód pod *a*) stanowi metryka chrztu (urodzenia), może być jednak nie żądanym od uczniów, których wiek w świadectwach szkolnych jest wyrażony.

3. Dowód pod *b*) jest potrzebnem małoletnim, pod *c*) zaś tylko wtedy, jeżli aspirant podług wieku swego był już obowiązanym stawić się do zwykłego poboru wojskowego.

4. Dowód pod *d*) stanowi dla aspirantów do służby na własne koszta: wydane przez polityczną lub policyjną władzę w miejscu pobytu, odnośnie do ustępu 2. §. 20. ustawy wojskowej, potwierdzenie, że aspirant posiada moralne uzdolnienie do dobrowolnego wstąpienia do stałej armii (marynarki wojennej); załączenie tego potwierdzenia ze strony zwyczajnych i publicznych uczniów nie jest potrzebne, jeżli aspirują do służby na własne koszta.

Dla aspirantów na koszta wspólnego budżetu wojennego: świadectwo nienagannego moralnego zachowania, które wydane ma być dla uczniów od przełożonego dotyczącego zakładu naukowego, a względnie od dziekana dotyczącego kollegium professorów, dla wszystkich zaś innych aspirantów od politycznej lub policyjnej władzy miejsca ich pobytu.

5. Dowód pod 1. *c*), a względnie 3. ma być złożony zapomocą wydanego od przynależnej co do poboru władzy powiatowej podług §. 114. certy-

fikatu wstąpienia, który także w takim razie ma być przedłożony, jeżli dobrowolne wstąpienie zamierzone jest przed zwyczajnym poborem wojskowym w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy obowiązany jest stawić się po raz pierwszy do poboru.

Co do terminu ważności takiego certyfikatu, obowiązują postanowienia zawarte w §. 114., 4.

6. Jeźli certyfikat wstąpienia zostanie przedłożony, może z powodu, iż takowy zawiera także potwierdzenie wieku, potrzebnego do dobrowolnego wstąpienia, odpaść dowód pod 1. *a*), a względnie pod 2., a u aspirantów do służby na własne koszta nadto jeszcze dowód moralnego uzdolnienia pod 1. *d*), a względnie pod 4.

§. 124.

Dowód naukowego uzdolnienia.

1. Dowód naukowego uzdolnienia (§. 123.) stanowią:

A. dla aspirantów do służby o własnych kosztach:

a) świadectwa szkolne z ukończonego ostatniego roku wyższego gimnazyum lub wyższych szkół realnych, albo też stojącego z temiż na równi zakładu naukowego (§. 126.), jeźli wykazują przynajmniej pierwszą dobrą klassę postępu, albo

b) wydane od komissyj examinacyjnych (§. 131.) świadectwa uzdolnienia;

B. dla aspirantów do służby na koszta wspólnego budżetu wojennego:

a) wymienione w poprzednim ustępie *A.* pod *a*) świadectwa, jeźli wykazują ogólną klassę celującą, lub gdzie nie dają takiej ogólnej klassy, w głównych przedmiotach stopień celujący postępu w którymto razie ma być także przedłożone potwierdzenie zakładu uaukowego, że przedmioty, z których aspirant otrzymał stopień celujący, są głównemi przedmiotami tegoż roku, albo

b) świadectwa dojrzałości, albo

c) świadectwo złożonego z rezultatem uzdolnienia examinu ogólnego;

C. dla kandydatów do zawodu lekarskiego:

a) urzędowe potwierdzenie dziekana dotyczącego kollegium professorów, że aspirant jest zapisany jako zwyczajny słuchacz, na który rok i na które kollegia, i że istotnie na takowe uczęszcza, albo

b) dyplom doktorski;

D. dla weterynarzów:

a) urzędowe potwierdzenie dyrektora dotyczącego zakładu naukowego, że aspirant zapisany jest jako zwyczajny słuchacz, na który rok i na które kollegia, i że istotnie na takowe uczęszcza, albo

b) dyplom weterynarski;

E. dla farmaceutów:

a) urzędowe potwierdzenie dotyczącego dziekana, że aspirant, chociaż nadzwyczajny słuchacz na uniwersytecie, zapisany jest przecież jako zwyczajny słuchacz farmaceutyki, i na który rok, jakoteż że uczęszcza istotnie na dotyczące kollegia, albo

b) dyplom magistra farmaceutyki lub doktora chemii.

2. Wymienione pod *D. a)* i *E. a)* dowody stanowią oraz podstawę do ocenienia, czy aspirant pod względem naukowego uzdolnienia swego nadaje się do służby na koszta wspólnego budżetu wojennego lub nie; w tej mierze należy kłaść te dyplomy, wymienione pod *D. b)* i *E. b)*, na równi z świadectwami dojrzałości, jeżeli aspirant odbywa służbę jako praktykant weterynarski lub farmaceuta.

3. Dla nieznajomości języka niemieckiego nie może być nikt wykluczanym od jednorocznej służby ochotniczej.

§. 125.

Warunkowe zapewnienie korzyści połączonych z jednoroczną służbą ochotniczą aspirantom przed ukończeniem przepisanych do tego nauk.

1. Uczniowie z ostatnich dwóch lat wyższego gimnazyum lub wyższej szkoły realnej, albo też stojącego z temiż na równi zakładu naukowego, mogą być przyjęci z zastrzeżeniem orzeczenia co do korzyści, połączonych z jednoroczną służbą ochotniczą, jeźli opóźnienie ich studyów w którym z wyżwymienionych zakładów naukowych nie nastąpiło z ich własnej winy, i jeźli to udowodnią swojemi szkolnemi lub innemi świadectwami, usprawiedliwiającemi zaszłą może przerwę; wszelako mają być puszczeni na urlop aż do nabycia naukowego uzdolnienia do jednorocznej służby ochotniczej.

2. Jeźli jednak tacy ochotnicy porzucą nauki w oznaczonych zakładach naukowych przed ich ukończeniem, natenczas mają być natychmiast pociągnięci do trzyletniej służby w linii.

3. Świadectwa szkolne z ostatniego ukończonego półrocza, a tam, gdzie nie odbywają się examina półroczne, z ostatniego ukończonego roku, mają być uważane jako dowody naukowego uzdolnienia w celu dobrowolnego wstąpienia, jeźli te świadectwa wykazują przynajmniej pierwszą (dobrą) klassę postępu.

4. Bezpośrednio po ukończeniu swych nauk na wyższem gimnazyum lub wyższej szkole realnej, albo też w stojących z temiż na równi zakładach naukowych obowiązani są tacy ochotnicy przedłożyć odnośne dowody powołanej do ostatecznego rozstrzygnięcia komendzie tego oddziału wojska, który

udzielił pozwolenia przyjęcia, przyczem ma być oraz wniesioną prośba o dalsze odłożenie służby prezencyjnej (§. 138.), jeźli ochotnik tego sobie życzy.

Te dowody mają służyć także za podstawę do ocenienia, czy aspirant pod względem swojego uzdolnienia naukowego nadaje się do służby na koszta wspólnego budżetu wojennego, lub nie.

§. 126.

Zakłady naukowe, stojące na równi z wyższemi gimnazyami i wyższemi szkołami realnemi pod względem dowodów naukowego uzdolnienia.

Pod względem dowodów naukowego uzdolnienia aspirantów do jednorocznej służby ochotniczej mają być następujące krajowe zakłady naukowe uważane jako równe wyższym gimnazyom lub wyższym szkołom realnym:

a) c. k. akademia sztuk pięknych w Wiedniu, której wychowańcy, jeźli po ukończeniu niższego gimnazyum lub niższej szkoły realnej wstąpili do akademii, mogą być po ukończeniu trzechlecia przypuszczeni do jednorocznej służby ochotniczej pod warunkiem, jeźli w ciągu wspomnionego peryodu nauk uczęszczali na teoretyczne wykłady przedmiotów, przepisanych statutami akademii, się i mogą wykazać się z tego wydanem od akademii świadectwem;

b) utrzymywana przez towarzystwo patryotycznych miłośników sztuki akademia sztuk pięknych w Pradze, szkoła sztuk pięknych przy c. k. instytucie technicznym w Krakowie, i wyższa szkoła rękodzielnicza w Wiedniu;

c) królewsko-węgierska akademia górnicza i leśnicza w Szemnic, c. k. akademie górnicze w Leoben i Przybramie, szkoła gospodarstwa wiejskiego i leśnego w Krzyżu (Kreutz) w Kroacyi, c. k. akademia leśnicza w Maria-Brunn, agronomiczne zakłady naukowe w Węgierskim Altenburgu, Debreczynie, Keszthely, Tetschen-Liebwerd, Taborze i Dublanach; kurs praktykantów niższo-austryackiej krajowej szkoły rolnictwa w Grossau, leśnicze zakłady naukowe w Weisswasser i Eulenbergu (dawniejsza szkoła leśnictwa w Aussee w Morawii); c. k. akademia handlowa w Tryeście, tudzież akademie handlowe, w Wiedniu, Peszcie i Pradze, i akademia dla handlu i przemysłu w Gracu, wreszcie

d) wojskowy zakład weterynarski w Wiedniu, o ile tenże jest cywilnym zakładem naukowym, i zakład weterynarski w Peszcie.

§. 127.

Wykazanie naukowego uzdolnienia świadectwami zagranicznych zakładów naukowych.

Jeżli dowód naukowego uzdolnienia mają stanowić świadectwa zagranicznego zakładu naukowego, względem którego nie powzięła jeszcze władza Ministerstwa żadnego postanowienia co do jego zrównania z wyższemi gimnazyami i wyższemi szkołami realnemi Państwa, to należy takie świadectwa przedłożyć państwowemu Ministerstwu Wojny, które, w porozumieniu z dotyczącem Ministerstwem krajowem, orzeka o przypuszczeniu takich świadectw jako dowodu uzdolnienia.

Do takich podań ma być nadto dołączonym ostatni program lub statut tego zagranicznego zakładu naukowego, w którym aspiranci ostatecznie się uczyli, i którego świadectwa przedkładają.

§. 128.

Dowód ubóstwa.

Aspiranci do służby na koszta wspólnego budżetu wojennego mają przedłożyć świadectwo ubóstwa, wydane na podstawie przedsiębranych badań od przynależnej gminy, a potwierdzonych od władzy powiatowej.

§. 129.

Organizacya komissyi examinacyjnej.

1. W braku wymienionych w §. 124. *A. a*) świadectw szkolnych, należy zastąpić potrzebny dowód wyższego wykształcenia złożeniem osobnego examinu i przedłożeniem wydanego zeń świadectwa uzdolnienia (§. 124. *A. b*)

2. Do przedsiębrania tych examinów będzie przy każdej dywizyjnej komendzie wojska w miejscu jej dyslokacyi wysadzoną komissya examinacyjna na czas stosunków normalnych.

Ta komissya składa się:

a) z szefa sztabu jeneralnego dotyczącej dywizyi wojska jako przewodniczącego;

b) z dwóch professorów wyższego gimnazyum lub wyższej szkoły realnej, i

c) z dwóch oficerów, którzy są oraz nauczycielami w dotyczącej dywizyjnej szkole wojskowej.

Wspomnionych pod *b*) członków naznacza dyrektor wyznaczonego przez polityczny Rząd krajowy zakładu naukowego.

Wszyscy członkowie mają prawo głosowania.

Na sekretarza ma być przydzielony niższy oficer z oddziału wojska.

3. Examina odbywają się zwykle w ostatni czwartek każdego miesiąca.

4. Prośby *) lub zgłoszenia się o przypuszczenie do tego examinu mają być wczas przedkładane, a względnie ustnie wnoszone u dywizyjnej Komendy wojska, przed której komissyą chce aspirant poddać się examinowi, a to z równoczesnem przedłożeniem potwierdzonego przez polityczną lub policyjną władzę w miejscu pobytu świadectwa tożsamości osoby, które ma zawierać jej apisanie i własnoręczny podpis aspiranta.

§. 130.

Udowodnienie naukowego uzdolnienia zapomocą examinu.

1. Przedmioty examinacyjne są następujące:

A. matematyka, a mianowicie:

a) algebra,

b) planimetrya i

c) stereometrya;

B. historya,

C. geografia,

D. łacina i

E. któryś drugi z panujących w Austryacko-Węgierskiej Monarchii języków, albo zamiast jednego z tych języków francuzki lub angielski język.

Zamiast stereometryi mogą aspiranci dowolnie zdawać examin z dwóch następujących przedmiotów, a mianowicie: z arytmetyki kupieckiej, historyi naturalnej, fizyki lub chemii.

Kto się poddaje examinowi z arytmetyki kupieckiej, ma być examinowany ze szczegółowej geografii austryacko-węgierskiej Monarchii, z przeważnem uwzględnieniem handlu i przemysłu, tudzież ich statystyki.

Kto się nie poddaje examinom pod *D.* lub *E.*, może zamiast każdego z nich zdawać examin z jednego z oznaczonych w ustępie 2. przedmiotów, przyczem wybór przedmiotu o tyle jest nieograniczony, o ile aspirant nie wybrał już zamiast stereometryi dwóch z pomiędzy tych przedmiotów.

2. Co do objętości pojedynczych przedmiotów wymagać się będzie:

Algebry: aż włącznie do zrównań drugiego stopnia z jedną niewiadomą;

planimetryi: łącznie z głównemi właściwościami linij przecięcia stożkowego;

stereometryi: całej;

---

*) Takie podania wraz z ich załącznikami są wolne od opłaty należytości.

z historyi: znajomość głównych zdarzeń powszechnej historyi świata aż do drugiego pokoju paryzkiego, tudzież bliższa znajomość dziejów Austryacko-Węgierskiej Monarchii;

z geografii: ogólna znajomość matematycznej i fizycznej geografii, i geograficznych stosunków pięciu części świata, tudzież szczegółowa znajomość środkowej Europy i specyalnej geografii Austryacko-Węgierskiej Monarchii:

z łaciny: przekład jakiegoś zadania na język łaciński, wykład z Salustyusza lub Cezara;

z historyi naturalnej: ogólna znajomość trzech królestw przyrody;

z fizyki: znajomość najważniejszych prawideł;

z chemii: znajomość elementarnych zasad z uwzględnieniem ich zastósowania do najważniejszych gałęzi przemysłu.

3. Cały examin ma się odbywać w języku, którym aspirant najlepiej włada, a w którym wymagać się będzie gruntownej znajomości gramatyki, jakoteż zdolności wyrobienia na dany temat zadania bez błędów ortograficznych i z dobrą stylizacyą.

Żądana od aspiranta znajomość drugiego języka (pod *E.*) ma być udowodnioną dobrym przekładem jakiegoś zadania, albo też tylko odpowiedzią na ustne pytania.

§. 131.

Uchwały komissyi examinacyjnej.

Odwołanie się przeciw uchwałom komissyi examinacyjnej nie ma miejsca.

§. 132.

Upoważnione do przyjmowania jednorocznych ochotników oddziały wojska; kompetencya do rozstrzygania podań o przyjęcie.

1. Do przyjmowania jednorocznych ochotników obudwu w §. 120., 4. wymienionych kategoryj do służby w stanie zbrojnym są upoważnione:

pułki piechoty liniowej,
noszący najwyższe Imię pułk strzelców tyrolskich,
bataliony strzelców polowych,
oddział sanitarny,
pułki konnicy,
pułki artyleryi,
bataliony artyleryi fortecznej,
pułki inżynieryi,
pułk pionierów i

korpus pociągów wojskowych, tudzież
marynarka wojenna (§. 146.).

Przyjmowanie jednorocznych ochotników do rezerwowych kompanij batalionów strzelców polowych, pułków inżynieryi i pułku pionierów, jakoteż do kadr uzupełniających w ogóle nie jest dozwolone.

2. Przyjmowanie jednorocznych ochotników, czy to do służby na koszt własny, czy też na koszt wspólnego budżetu wojennego, jest dozwolone w nieograniczonej liczbie.

Tylko do służby w zbrojnym stanie oddziału sanitarnego i korpusu pociągów wojskowych przyjmować się będzie rocznie a mianowicie do pierwszego nie więcej jak 15, do drugiego nie więcej jak 25 aspirantów, i potrzeba starać się o pozwolenie do tego u państwowego Ministerstwa Wojny.

§. 133.

Odprawa aspirantów ze strony oddziałów wojskowych dla niedostateczności dowodów; odwołanie się.

1. Jeżli aspirant zostanie odprawionym dla niedostateczności przedłożotóch dowodów, należy wydać mu na to pismienną rezolucyę.

2. Jeżli odprawa ze strony oddziału wojskowego nastąpi dla niedostateczności dowodu uzdolnienia naukowego, a może też tylko ze względu na przedłożone zarazem świadectwo ubóstwa, natenczas wolno aspirantowi w przeciągu 14 dni, licząc od dnia doręczenia rezolucyi, wnieść rekurs *) albo do najbliższej swego miejsca pobytu, albo też do komissyi examinacyjnej tej dywizyjnej komendy wojska, której podlega dający odprawę oddział wojskowy.

3. Komissya examinacyjna rozstrzyga wtedy, czy przedłożone świadectwa są jako dowody naukowego uzdolnienia do jednorocznej służby ochotniczej, a może także w oznaczonym pod 2. kierunku dostateczne lub nie, i odprawia aspiranta, lub powołuje go według okoliczności do złożenia examinu.

4. Także w takich wypadkach, jeżli u oddziału wojskowego zachodzi wątpliwość co do ważności przedłożonych dowodów naukowego uzdolnienia, można zasięgać w tej mierze rozstrzygnienia komissyi examinacyjnej.

5 Odwołanie przeciw orzeczeniu komissyi examinacyjnej nie ma miejsca.

---

*) Te rekursa są wolne od opłaty należytości.

§. 137.

Czas służby prezencyjnej.

Czas służby prezencyjnej jednorocznych ochotników zaczyna się w okolicznościach normalnych z dniem 1. Października, a kończy z dniem 30. Września roku następnego.

Stawienie się ochotników do służby prezencyjnej w innym niż wyżoznaczonym terminie nie jest dozwolone.

§. 138.

Odłożenie jednorocznej służby prezencyjnej.

1. Przysłużające podług §. 121., 3. jednorocznemu ochotnikowi uwzględnienie co do odłożenia służby prezencyjnej, może być przyznane aspirantowi, jeźli uprasza o to przy wniesieniu podania o przyjęcie, na czas trwania pokojowych stosunków najdalej do 1. Października tego roku kalendarzowego, w którym kończy 25. rok wieku.

2. Ochotnicy, którym dozwolone zostało odłożenie rozpoczęcia służby mają być aż do oznaczonego w dokumencie urlopu terminu puszczeni na urlop.

§. 139.

Rozpoczęcie jednorocznej służby prezencyjnej.

1. W terminie, kiedy ma nastąpić rozpoczęcie służby prezencyjnej, powinien ochotnik w tym celu zgłosić się u komendy tego korpusu wojska, do którego etatu należy, kandydaci do zawodu lekarskiego zaś i farmaceuci u komendy obranego szpitalu garnizonowego lub oddziałowego, a względnie u wojskowego zakładu aptecznego.

2. Jeźli ochotnik w wyżwspomnionym terminie nie znajduje się w miejscu rozłożenia oddziału, do którego etatu należy, wolno mu odbyć służbę prezencyjną przy innym korpusie wojska tego samego rodzaju broni, do którego ma zgłosić się w należytym czasie.

Ochotnicy, zgłaszający się w ten sposób dla rozpoczęcia służby do innego korpusu wojska, bez względu na to, czy odbywają służbę na koszt własny, czy też wspólnego budżetu wojennego, nie mogą być pod żadnym warunkiem odprawiani, mają być owszem na czas służby prezencyjnej zapisani jako przydzieleni, u własnego zaś oddziału, jeźli odbywają służbę w zbrojnym stanie, mają być zaliczeni do przepisanego etatu.

Rozpoczęcie służby ma być z równoczesnem przesłaniem dokumentu urlopu przynależnemu oddziałowi oznajmione, i będzie w księdze etatowej stosownie zanotowane.

3. Jeźli zostanie udowodnionem, że ochotnik dla niespodziewanej przeszkody nie może odbyć służby prezencyjnej w roku, który sam sobie wybrał, natenczas może za przyzwoleniem tej władzy wojskowej, która dozwoliła mu wstąpić jako ochotnikowi, odłożyć służbę prezencyjną w granicy dozwolonej prawem (§. 138. 1.) na rok inny.

4. Jeźli ochotnik do służby na koszta wspólnego budżetu wojennego rozpoczyna służbę prezencyjną dopiero po dłuższej przerwie, natenczas ma przy rozpoczęciu służby wykazać nanowo swoje ubóstwo (§. 128.).

§. 141.

Ubranie, zaopatrzenie i uzbrojenie ochotników stanu zbrojnego w ciągu jednorocznej służby prezencyjnej.

1. Ochotnikowi do służby na własny koszt wolno nosić uniform z cienkiego sukna tak w służbie, jak poza służbą, jednak musi cały ubiór i barwą i krojem ściśle odpowiadać przepisom uniformowym.

2. Broń otrzyma ochotnik ze strony korpusu wojska ze składu zasobowego.

3. Służącemu na własny koszt ochotnikowi stanu zbrojnego (z wyjątkiem artyleryi i korpusu pociągów wojskowych, gdzie koszta uzbrojenia żołnierza są bardzo małe), wolno potrzebne do swego uzbrojenia artykuły — jeźli nie chce ich kupić sobie, — wziąć ze skarbu wojskowego na czas trwania roku prezencyi. W takim razie ma ochotnik zaraz przy rozpoczęciu służby prezencyjnej przy piechocie, przy strzelcach, w oddziale inżynieryi i przy pionierach zapłacić jako wynagrodzenie za zużycie w ciągu służby artykułów uzbrojenia pięć złotych reńskich, a przy konnicy za uzbrojenie własne i przyrządy na konia dziesięć złotych reńskich i dwadzieścia centów.

4. Asenterowany do konnicy ochotnik do służby na koszt własny, ma przy rozpoczęciu służby prezencyjnej albo przywieść ze sobą kupionego za własne pieniądze, zupełnie zdatnego do służby wierzchowca, i w ciągu służby w tym stanie go utrzymywać i żywić, albo też może od tego pułku konnicy, do którego wstąpił, za złożeniem zaraz przy rozpoczęciu służby prezencyjnej na raz wynagrodzenia ryczałtowego w kwocie

200 złr. wal. austr. za ciężkiego, a

180 „ „ „ „ lekkiego wierzchowca, łącznie z wyżywieniem,

podkuwaniem, przypadającemi w razie potrzeby kosztami kuracyi i umieszczeniem, otrzymać takowego do używania od skarbu wojskowego.

5. Potrzebny do wyżywienia własnego wierzchowca furaż może ochotnik przy konnicy, jeźli życzy sobie tego, pobierać w ciągu swej służby prezencyjnej ze strony swego korpusu wojskowego od skarbu, za złożeniem oznaczonej każdoczośnie ceny reluicyjnej.

6. Jeżeli własny wierzchowiec ochotnika skutkiem używania w służbie zniszczeje, otrzyma tenże do użytku służbowego bezpłatnie innego konia, nie ma jednak żadnego prawa do wynagrodzenia za swego konia, który padł lub stał się niezdatnym do służby.

7. Gdyby ochotnik przy konnicy, któremu dano na czas służby konia eraryalnego pod warunkami pod 4. wymienionemi, miał być przed ukończeniem swojej służby prezencyjnej uwolnionym, natenczas należy mu zwrócić obliczoną podług rat miesięcznych część złożonej kwoty ryczałtowej za nieodbyty jeszcze czas służby.

8. Ci ochotnicy zbrojnego stanu, którzy kosztem wspólnego budżetu wojennego będą odziewani, uzbrajani i zaopatrywani, pobierają należytości najniższej klassy żołdu tego korpusu wojska, w którym odbywają jednoroczną służbę prezencyjną.

9. Jeźli ochotnik do służby o własnym koszcie udowodni w ciągu albo też zaraz przy rozpoczęciu swojej służby prezencyjnej, że nie jest już w stanie utrzymać się z własnych funduszów, a dowody jego naukowego uzdolnienia nie odpowiadają zakreślonemu w tej instrukcyi wymaganiu, by mógł być przyjętym jako jednoroczny ochotnik na koszt wspólnego budżetu wojennego, natenczas przechodzi taki ochotnik do kategoryi obowiązanych do trzyletniej służby prezencyjnej.

Tacy ochotnicy dostępują prawa przeniesienia do rezerwy dopiero po upływie trzyletniej służby w linii, licząc od dnia rozpoczęcia służby prezencyjnej, ale rozumie się samo przez się, że mają być potem przeniesieni do tego roku rezerwy, do którego podług czasu swego asenterowania należą.

Jeźli jednak przedłożone dowody jego naukowego uzdolnienia odpowiadają wymaganiu zakreślonemu względem przyjęcia ubogich ochotników, i jeźli oraz zostanie przedłożonem świadectwo ubóstwa, wówczas ma być dotyczący ochotnik przyjętym do kategoryi ochotników do służby na koszt wspólnego budżetu wojennego.

§. 142.

Jednoroczna służba prezencyjna kandydatów zawodu lekarskiego, weterynarzy i farmaceutów; ich należytości.

1. Uczniowie medycyny używani będą w ciągu swej jednorocznej służby ochotniczej w szpitalach garnizonowych swego miejsca nauk jako wojskowo-lekarscy elewi, doktorowie zaś wszech umiejętności lekarskich, albo też tylko doktorowie medycyny, jako lekarze assystujący w szpitalach garnizonowych i większych szpitalach oddziałowych.

2. Ci ubodzy uczniowie medycyny, którzy w ciągu swej służby ochotniczej mają być kosztem wspólnego budżetu wojennego odziewani, uzbrajani i zaopatrywani, pobierają, oprócz pauszalii na odzież w kwocie 80 złr. w. a., w ciągu swojej służby należytości pomocnika szpitalnego I. klassy.

3. Doktorowie, odbywający swoją jednoroczną służbę ochotniczą jako lekarze-assystenci, mają stopień porucznika i pobierają, — jeźli jako ubodzy zaopatrywani będą ze wspólnego budżetu wojennego, — płacę porucznika niższej kategoryi.

4. Praktykanci weterynarscy, którzy posiadają dyplom, odbywają służbę ochotniczą jako prowizoryczni niżsi weterynarze, ci zaś, którzy kurs weterynarski wprawdzie ukończyli, ale dyplomu jeszcze nie otrzymali, jako konowałowie, do któréjto służby zresztą także i pierwsi wedle potrzeby używani będą.

5. Praktykanci, którzy posiadają dyplom weterynarski, pobierają w takim razie, jeźli jako ubodzy zaopatrywani będą kosztem wspólnego budżetu wojennego, i jeźli dla braku konowałów lub weterynarzy w zupełności służbę taką pełnią, należytości konowała (nowego systemu), jeźli zaś nie ma takiego braku, należytości najniższej klassy żołdu swojego korpusu wojskowego, w każdym razie jednak otrzymają pauszale na odzież w kwocie 80 zlr. waluty austryackiej.

6. Praktykanci, którzy kurs weterynarski wprawdzie ukończyli, ale dyplomu weterynarskiego jeszcze nie otrzymali, należą, — jeźli jako ubodzy otrzymują zaopatrzenie ze wspólnego budżetu wojennego, — do najniższej klassy żołdu szeregowców tego korpusu wojska, w którym służą.

7. Słuchacze farmaceutyki, jeźli odbywają służbę swoją ochotniczą przed uzyskaniem stopnia magistra, będą pod nadzorem urzędników wojskowych używani jako pomocnicy aptekarscy do manipulacyi i do wydawania lekarstw, i mają być obznajomieni ze wszystkiemi obowiązkami niższego urzędnika.

Tacy farmaceuci pobierają, — jeżli otrzymują zaopatrzenie ze wspólnego budżetu wojennego, — należytości laboranta drugiej klassy, a oprócz tego pauszale na odzież w kwocie 80 złr. waluty austryackiej.

8. Farmaceuci, którzy posiadają dyplom magistra farmaceutyki stoją na równi z wojskowymi elewami aptecznymi, a jeżli utrzymywani są ze wspólnego budżetu wojennego, pobierają także ustanowione dla tych elewów należytości.

9. Lekarze-assystenci i elewi apteczni, którzy w ciągu swej służby prezencyjnej pobierają już jaką gażę, mają sprawić sobie sami zupełny uniform.

10. Doktorowie medycyny, dyplomowani weterynarze i dyplomowani farmaceuci, którzy chcą odbywać jednoroczną służbę ochotniczą w tych charakterach swoich, mają z przedłożeniem swoich dyplomów wnieść prośbę o mianowanie swoje na wojskowego lekarza-assystenta, względnie na prowizorycznego niższego weterynarza lub elewa aptecznego, przed rozpoczęciem ochotniczej służby prezencyjnej, za pośrednictwem tego oddziału wojskowego lub zakładu, w którym chcą służyć, do państwowego Ministerstwa Wojny; doktorowie zaś medycyny, którzy odbywają służbę przy marynarce wojennej, za pośrednictwem administracyi portowej w Poli, do sekcyi marynarki państwowego Ministerstwa Wojny.

§. 143.

Jednoroczna ochotnicza służba zaopatrzenia.

1. Ażeby pokryć większą potrzebę urzędników zaopatrzenia w czasie wojny przez rezerwę, mogą jednoroczni ochotnicy, którzy jako tacy podług postanowień, zawartych w poprzednich paragrafach, przyjęci zostali do służby w stanie zbrojnym, a w skutek odbytych nauk lub powołania swego zdolni są także do użycia w służbie zaopatrzenia, być przypuszczani na własną prośbę i za przyzwoleniem państwowego Ministerstwa Wojny do służby w branszy urzędników zaopatrzenia.

2. Są do tego sposobni:

a) ukończeni elewowie agronomicznych zakładów naukowych i szkół rolniczych, tudzież uczniowie akademij handlowych, technicznych zakładów naukowych, wyższych gimnazyów i wyższych szkól realnych;

b) tacy, którzy przy większych posiadłościach gruntowych wykształcili się w służbie ekonomicznej;

c) praktykanci, komissanci i ajenci handlowi z bransz kolei żelaznych, żeglugi parowej, tudzież prywatnych przedsiębiorstw spedycyjnych obrotowych, nakoniec

d) komissanci z bransz handlu płodami i produktami ziemskiemi.

3. Prośby o przypuszczenie do służby zaopatrzenia mają zanosić jednoroczni ochotnicy, bądź po rozpoczęciu służby prezencyjnej za pośrednictwem oddziału wojskowego, przy którym odbywają tę służbę, bądź też pierwej za pośrednictwem oddziału, który udzielił pozwolenia na przyjęcie, do państwowego Ministerstwa Wojny.

4. Do służby tej może być przypuszczoną tylko taka liczba ochotników, jakiej podług normalnego w czasie pokoju stanu urzędników zaopatrzenia, z uwzględnieniem oraz znajdujących się może nadliczbowych, wymaga pozostająca jeszcze do pokrycia większa potrzeba ich w czasie wojny.

5. Jeźli przypuszczenie do służby zaopatrzenia zostanie dozwolonem, ma być ochotnik poprzednio przez ośm tygodni przy oddziale wojkowo kształconym, a potem — według każdorazowych rozporządzeń państwowego Ministerstwa Wojny — przydzielonym na resztę czasu służby prezencyjnej do głównego (instrukcyjnego) powiatowego magazynu zaopatrzenia.

6. W ciągu tej służby pozostaje ochotnik w etacie swojego oddziału, i ma być przy nim jako przydzielony do służby przy dotyczącym zakładzie zaopatrzenia wykazywanym, po złożeniu zaś odpowiedniego examinu i utrzymaniu nominacyi na rezerwowego akcessistę zaopatrzenia przeniesionym do stanu rezerwowych urzędaików zaopatrzenia.

7. Jeźli tacy ochotnicy nie złożą odpowiedniego examinu na rezerwowych urzędników zaopatrzenia, lub jeźli ich mianowanie na takich urzędników nie nastąpi z jakichbądź powodów, natenczas pozostają oni na czas swej powinności wojskowej i w miarę tejże obowiązanymi do służby w stanie zbrojnym.

§. 144.

Uchylenie prerogatyw ochotników w czasie wojny.

Od chwili, jak stała armia lub część jej zostanie postawioną na stopie wojennej i w tym celu rezerwa powołaną, tracą ochotnicy przynależni do dotyczących korpusów armii prawo do odkładania służby prezencyjnej, jakoteż do wyboru załogi, i mają niezwłocznie stawić się na zawołanie.

Wzór I.

do §. 11. instrukcyi.

Gmina miejscowa

Wyciąg

z rejestrów chrztu (urodzenia) chłopców, urodzonych od 1. Stycznia do 31. Grudnia roku 18

Liczba bieżąca	Nazwisko familijne i imię chrzestne, lub w ogóle imię młodzieńca	Miesiąc i dzień urodzenia	Dzień, miesiąc, rok jego śmierci	1. Imię chrzestne lub domowe a) ojca, b) matki; 2. Nr. domu ich pomieszkania w czasie urodzenia się chłopca	Kunszt, rzemiosło lub inne powołanie ojca	Uwaga.

N. dnia go 187

Podpis prowadzącego księgi metrykalne.

(Pieczęć)

Powiat:

Wzór II.

do §. 15. instrukcyi.

L i-

przypadającej w roku 187 do zwyczajnego s
(urodzonych

Liczba bieżąca	Numer domu	Nazwisko familijne i imię chrzestne, lub w ogóle imię poborowego, tudzież inne przydomki	Miejsce (powiat, komitat, kraj), miesiąc i dzień urodzenia	Religia	Stan (bezżenny lub żonaty, z dziećmi, lub bezdzietny)	Imię chrzestne, lub w ogóle imię a) ojca, b) matki	Kunszt, zarobkowość lub inne powołanie ojca
1	2	3	4	5	6	7	8

Widział i kazał ogłosić

N. dnia

C. k. starosta powiatowy (burmistrz)
(Podpis.)

Uwaga. a) Jeżli miejsce urodzenia poborowego nie jest oraz miejscem jego przynależności, potrzeba także i to ostatnie w rubryce 4. uwidocznić.

Gmina miejscowa:

s t a

poboru wojskowego I. klassy wieku
w roku 187).

Powołany umie				Kunszt, zarobkowość lub inne powołanie poborowego	Teraźniejsze miejsce pobytu (gmina, powiat, komitat, kraj) poborowego	Czyli i przez kogo nastąpiło zgłoszenie się pismiennie lub ustnie?	U w a g i	
czytać	pisać	grać, na jakim instrumencie	gimnastykę				naczelnika gminy	władzy powiatowej
9	10	11	12	13	14	15	16	17

N. dnia

Podpis naczelnika gminy.

b) Format półarkuszowy: 9" szerokości, 15" wysokości.

Wzór III.
do §. 15. instrukcyi.

Powiat ____________ Gmina miejscowa ____________

Lista

przypadających do zwyczajnego poboru wojskowego w roku 187   obcych poborowych

Liczba bieżąca	Numer domu	Nazwisko familijne i imię chrzestne, lub w ogóle imię obcego, tudzież inne przydomki	1. Imię chrzestne, lub w ogóle imię a) ojca, b) matki. 2. Rok urodzenia obcego	Kunszt, zarobkowość lub inne powołanie obcego	Kunszt, zarobkowość lub inne powołanie ojca	Gmina rodzinna, powiat, komitat, kraj obcego	Karta podróży lub legitymacyjna data i liczba, miejsce, dokąd i na jak długo opiewa	Czyli i przez kogo nastąpiło zgłoszenie się, ustnie lub pismiennie	Uwaga
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				I. klassa wieku (urodzony w roku 18 i t. d.					

N. dnia

Podpis naczelnika gminy.

Uwaga. Format karty: 8″ szerokości, 13″ wysokości.

Wzór IV.
do §. 24. instrukcyi.

Powiat ______________________

Lista losowania

do zwyczajnego poboru wojskowego roku 187

Z listy przynależnych poborowych		Nazwisko familijne i imię chrzestne, lub w ogóle imię poborowego, tudzież inne przydomki	Numer losu	Uwaga
gminy	Liczba bieżąca			
1	2	3	4	5

Zamknięto w N. dnia go 187

Podpisy naczelników gmin.
C. k. starosta powiatowy (burmistrz).
(Podpis.)

Uwaga. Format karty: 8" szerokości, 13" wysokości.

Wzór VIII.

do §. 39. instrukcyi.

Wyjaśnienia

z metryk chrztu (urodzenia), ślubów i śmierci o familii; numer domu w miejscu gminie

Nazwisko familijne i imię chrzestne lub w ogóle imię, tudzież inny przydomek	Dzień, miesiąc i rok urodzenia	Rok zaślubienia	Religia	Kunszt, zarobkowość lub inne powołanie	Dzień, miesiąc i rok śmierci	Uwaga
1	2	3	4	5	6	7

N. dnia 187

Za zupełną zgodność z metrykami

(Pieczęć.) Podpis prowadzącego księgi metrykalne.

Uwaga. a) Najprzód ma być wymienionym ojciec, a potem matka, nawet chociażby pomarli, co z podaniem daty uwidocznić należy w dotyczącej rubryce. Po rodzicach następują dzieci podług wieku, od najstarszego aż do najmłodszego, nie opuszczając reklamowanego. Żadne dziecię nie może być pominiętem. Jeżli nie żyje przy familii, n. p. jeżli służy w wojsku, albo w tej samej lub innej miejscowości gminy, lub też za granicą się osiedliło, albo zawarło związek małżeński, wyjechało z kraju, lub zaginęło bez wieści, potrzeba dodać to w rubryce „Uwagi". Także zmarłe już dzieci mają być wpisane.

b) Jeżli poborowy domaga się uwolnienia jako jedyny wnuk, natenczas ma być rodzina w następującym porządku spisana:

1. dziad,
2. babka,
3. ojciec,
4. matka,
5. bracia ojca,
6. dzieci.